119. Torstaina 2 päivänä lokakuuta 1997

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi Pelastusopistosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta 3962

Hallituksen esitys 108/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 15/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 112/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 3963

Hallituksen esitys 113/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 114/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 3963

Hallituksen esitys 115/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

6) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä 3975

Hallituksen esitys 91/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 8/1997 vp

Lähetekeskustelu

7) Hallituksen esitys Puolan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 126/1997 vp

8) Hallituksen esitys laiksi Opetusalan koulutuskeskuksesta ..... „

Hallituksen esitys 127/1997 vp

9) Lakialoite laeiksi työsopimuslain ja työeläkelain 4 f §:n muuttamisesta 3977

Lakialoite 78/1997 vp (Pirkko Peltomo /sd ym.)

10) Lakialoite laiksi kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta 3984

Lakialoite 94/1997 vp (Maria Kaisa Aula /kesk ym.)

Mietintöjen pöydällepano

11) Hallituksen esitys kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta 3984

Hallituksen esitys 110/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 16/1997 vp

12) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioon jätetyn turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 99/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 17/1997 vp

13) Hallituksen esitys laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 125/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

14) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain ja lääkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta sekä eläintautilain 11 §:n kumoamisesta 3985

Hallituksen esitys 124/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Ala-Nissilä, Alho, Apukka, Aula, Aura, Dromberg, Halonen, Holopainen, Isohookana-Asunmaa, Juurola, Järvilahti, Kankaanniemi, Karhunen, Karpio, Kemppainen, Knaapi, Korkeaoja, Koskinen Johannes, Krohn, Kurola, Lapintie, Lapiolahti, Lax, Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Luhtanen, Metsämäki, Myllyniemi, Nikula, Norrback, Ojala A., Pietikäinen M., Pykäläinen, Rauramo, Roos, Sasi, Tahvanainen, Tiuri ja Uotila.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kemppainen, Holopainen, Isohookana-Asunmaa ja Aura.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Aura ja Halonen sekä yksityisasioiden takia edustajat Apukka, Dromberg, Metsämäki, Nikula, Pesälä ja Rauramo sekä
tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Alho ja Korkeaoja sekä yksityisasioiden takia edustajat Järvilahti, Karpio, Kurola, Luhtanen ja Sasi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi Pelastusopistosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 108/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 112/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 113/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 114/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 115/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota kansallisen Veikkaus Oy:n asemaan, nimenomaan sen monopoliasemaan.

Kuten on jo havaittu edellisten asioitten yhteydessä, niin Veikkauksen voittovaroja ollaan käyttämässä aika laajasti muihin kuin niihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, jotka on yhtiöjärjestyksessä määritelty. Esimerkiksi tällä esityksellä saatetaan vaarantaa veikkausyhtiön monopoliasema suhteessa muihin kansainvälisiin peliyhtiöihin. Jos ja kun ulkomaiset suuret yhtiöt havaitsevat, että Veikkauksen voittovaroja ei käytetä nuorisotyön, liikunnan, tieteen, taiteen ja kulttuurin tukemiseen, niin pahimmillaan Veikkaus Oy:n monopoliasema kenties saatetaan Suomessa murtaa ja markkinoille voivat päästä sellaiset kansainväliset suuret yritykset, jotka eivät jätä tähän maahan markkaakaan mihinkään hyviin tarkoituksiin, ei valtion verokassaan eikä yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Tässä yhteydessä haluan asiaan kiinnittää huomiota, kun peräti yli 350 miljoonaa markkaa ollaan käyttämässä kirjastotoimeen, joka on ymmärtääkseni kuntien tavanomaista, lailla säädeltyä toimintaa eikä näin ollen täytä niitä ehtoja, jotka lähtevät Veikkaus Oy:n yleishyödyllisyydestä.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies, fru talman! On hyvä, että ed. Saarinen otti asian esille tässä yhteydessä.

On aivan elintärkeätä, että meillä säilyy veikkausmonopoli tässä maassa ja myös raha-automaatti- ja hipposmonopoli. Nyt kuitenkin veikkausmonopoli edellyttää sitä, että rahoja käytetään tieteen, kulttuurin, nuorisotoimen sekä liikunnan ja urheilun hyväksi. Monopoliperustelu ei niinkään liity siihen, ovatko nämä lakisääteisiä vai harkinnanvaraisia menoja. Pidän kyllä kyseenalaisena sitä, että yhä suurempi osa kirjastojen valtionavusta tulee veikkausvoittovaroista, mutta se ei sinänsä monopolia uhkaa, koska kirjastot on katsottava tärkeiksi kulttuurilaitoksiksi. Kirjastopalvelut rinnastetaan uuden kirjastolain mukaan peruspalveluihin. Pidän kyseenalaisena että peruspalveluja rahoitetaan veikkausvoittovaroista.

Mutta muuten tämä asia, jonka ed. Saarinen otti esiin, on mitä tärkein. Meidän pitää todellakin vaalia Veikkauksen monopoliasemaa, koska olisi täydellinen katastrofi meidän kulttuurielämällemme, urheilullemme, tieteellemme ja nuorisotoimellemme, jos näitä rahoja ei olisi.

Parasta aikaa valmistellaan uutta arpajaislakia, jonka pitäisi valmistua niin, että se budjettilakina tulisi voimaan vuoden 99 alusta. Siinä on joitakin solmukohtia, mutta sen valmistelu kuitenkin on nyt aika hyvässä vauhdissa. Jo tämän vuoden puolella ensimmäisten valmiiden luonnosten uudesta laista pitäisi olla olemassa.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Nämä väliaikaisjärjestelyt ja väliaikaisiksi tarkoitetut lait ovat alkaneet jo muodostua osaksi valtiopäivätoiminnan jokavuotisia rutiineja. Sivistysvaliokuntahan vuosi sitten edellytti käsitellessään näitä lakeja, että hallitus saattaisi pikaisesti loppuun arpajaislain muutosvalmistelut, joilla voidaan turvata rahapelien tuoton käyttäminen kansallisen kulttuurin ja yleishyödyllisen toiminnan hyväksi. Tässä yhteydessä todettiin myös, että tulisi ratkaista pysyvästi veikkaus- ja raha-arpapelien tuoton käyttäminen.

Siinä yhteydessä oletimme, että näistä väliaikaisjärjestelyistä päästäisiin jo tältä erää yli eikä tarvitsisi tällaisia esityksiä tuoda uudestaan. Toivonkin, että tämä järjestely olisi nyt sarjassaan viimeinen ja ministeri Andersson ryhdistäytyisi ja vaikuttaisi niin, että ensi vuonna saisimme sivistysvaliokunnan viime vuonna edellyttämällä tavalla pysyvän ja kestävän ratkaisun näitä asioita koskemaan.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Haluan vastata aivan lyhyesti ed. Räsäsen puheenvuoroon. Me tiedämme kaikki, mistä johtuu tämä vuoto: budjettirahoitteisten menojen kattaminen veikkausvoittovaroin. Se johtuu siitä, että meillä on ollut ja on edelleen hyvin rasittunut valtion julkinen talous ja tästä syystä varsinkin kulttuurin puolella on aikaisemmin budjettirahoitteisia asioita jouduttu siirtämään yhä enemmän veikkausvoittovaroista rahoitettaviksi. Hyvä esimerkki on juuri valtionosuus kirjastotoimeen, joka tulee ensi vuonna olemaan 75-prosenttisesti veikkausvoittorahoitteinen.

Valitettava kehitys tämä on, mutta toisaalta kun katsoo jakosuhteita liikunnan ja urheilun, tieteen, nuorisotoimen ja kulttuurin välillä, katsoo näitä kokonaisia rahasummia, niin silloin ei ole tapahtunut mitään suurempia tasapainoeroja minkään alan hyväksi. Tiede on eniten lisännyt varoja absoluuttisesti mitattuna, mutta urheilun ja kulttuurin välillä on aika tasainen kehitys. Nyt se kehitys on kuitenkin kääntynyt ylöspäin ensimmäistä kertaa moneen vuoteen. Jo ensi vuonna on hieman enemmän rahaa sekä kulttuurille, nuorisotoimelle, urheilulle että myös tieteelle.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Kun ed. Räsänen peräänkuulutti ministeri Anderssonilta ryhdikkyyttä, niin toteaisin, että mielestäni ministeri Andersson on hyvin ryhdikäs poliitikko ja on nostanut kulttuurin ja taiteiden asiaa hyvinkin toiminnallaan.

Mitä tulee eduskunnan tahtoon ja erityisesti sivistysvaliokunnan lausuntoihin, niin näinhän asiasta on lausuttu. Mielestäni tämä keskustelu on kuitenkin sikäli erittäin tervetullutta, että kukaan ei ole kiistänyt kirjastotoimen merkitystä. Sen tärkeys on kiistaton, ja senkin toteaminen on tärkeätä, että se kuuluu peruspalveluihin kuntatasollakin, kuten ministeri Andersson totesi. Mutta juuri siinä, tuetaanko peruspalveluja sillä tavoin kuin nyt väliaikaisesti esitetään, on kritiikin paikka.

Olen myös sitä mieltä, että Veikkaus, RAY ja Hippos tulisi säilyttää, kuten olen myös sitä mieltä — lopettaakseni, arvoisa puhemies — että kun nyt kansantuote on, muistelen, ylittänyt jo vuoden 90 tason, voisi silloin myös ed. Saarisen esille ottama liikunta-asiakin valtion tuen osalta ylittää vuoden 90 tasonkin.

Ed. E l o : Arvoisa rouva puhemies! Tämä ei ole aivan ainutlaatuinen tapaus. Muistan kun olin valtion urheiluneuvoston puheenjohtajana vuosina 84—85, niin silloin Oopperan rakentamiseen otettiin molempina vuosina noin 200 mil-

joonaa eli yhteensä 400 miljoonaa ja siitä käytiin aika kova keskustelu täällä eduskunnassa silloin. Joka tapauksessa silloin urheilun osuus kuitenkin oli paljon lähempänä asetuksen 36,6 prosentin tasoa kuin se on tänä päivänä. Ministeri Andersson on, totta kai, oikeassa siinä, että urheilun osuus lisääntyy ensi vuoden budjetissa, mutta sen suhteellinen osuus kuitenkin edelleen vähenee lähes 2 prosenttiyksikköä. Urheilu tulee saamaan vain noin 22 prosenttia Veikkauksen tuotosta, vaikka, ministeri Andersson, osuus on asetuksen mukaan 36,6 prosenttia. Oikeastaan minun kysymykseni ministeri Anderssonille on, vaikka ei ole kyselytunti:

Näkeekö ministeri Andersson järkevänä sen, että me pidämme jatkuvasti tällaisen asetuksen voimassa, jota kuitenkin vuosi toisensa jälkeen rikotaan täällä eduskunnassa ja hallituksessa?

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Asiasta on keskusteltu täällä salissa monta kertaa, ja juuri antamani vastaus oli tavallaan vastaus myös äskeiseen kysymykseen. Urheilun puolella siis suurin osa rahoituksesta tulee veikkausvoittovaroista, mutta kulttuurin puolella aikaisemmin yli puolet oli budjetin sisällä omilla momenteillaan rahoitettavia asioita ja toinen puoli tuli veikkausvoittovaroista. Kun valtion kassakriisi on johtanut siihen, että tämä luisuma on koko ajan tapahtunut kiihtyvällä vauhdilla, prosentuaalinen osuus veikkausvoittovaroista tietysti on koko ajan pienentynyt urheilun osalta. Mutta tietysti on tärkeää, mikä on se kokonaisrahasumma, joka tulee urheilulle ja kulttuurille ja nuorisotoimelle, ja siinä vertailu osoittaa, että urheilu on hieman paremmin pärjännyt kuin kulttuuri. Itse olen sitä mieltä, että prosenttiosuuden kirjoittaminen tulevaan arpajaislakiin voi olla hyvinkin hankalaa, koska tulee muutoksia kansantalouden kantavuustilanteessa ja silloin täytyy olla mahdollisuuksia joustaa.

Jos nyt urheilu saisi 36,6 prosenttia, mikä sanotaan laissa, se edellyttäisi hyvin huomattavia takaisinsiirtoja kulttuurin puolella budjetin sisällä pois veikkausvoittovaroista. Näillä näkymin en oikein usko, että ainakaan lähivuosina tällaista tapahtuu. Mutta kuten sanoin, tämä ei myöskään uhkaa monopolia, koska monopolin tärkein kriteeri on, että varat käytetään näihin tarkoituksiin, jotka on määritelty laissa. Mutta se ei riipu siitä, ovat ne lakisääteisiä vai harkinnanvaraisia menoja. On sitten meidän oma asiamme päättää siitä.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ministerin puheenvuoron johdosta toteaisin varmuuden vuoksi edustajakollegoille, että valtion liikuntabudjetti on noin 450 miljoonaa markkaa, valtion kulttuuribudjetti on noin 1,5 miljardia markkaa, jossa rahoitussuhde on sellainen, aivan niin kuin ministeri äsken totesi, että noin kaksi kolmasosaa tulee veikkauksen tuotosta, yksi kolmasosa on verovaroilla rahoitettua.

Ministeri viittasi aikaisemmin myös arpajaislakiin. Käytän tilaisuutta siinä mielessä hyväkseni, että kun ministeri totesi, että arpajaislaki, joka on tällä hetkellä valmistelussa, saataneen vuoden 99 budjettin yhteydessä budjettilakina, niin jos suinkin mahdollista, esitän toivomuksen sen suhteen, että arpajaislaki saataisiin nopeammin eduskunnan käsittelyyn. Se on kerta kaikkiaan niin kauan ollut valmistelussa, että on ihan perusteltu aihe ja syy vaatia ja edellyttää, että valmisteluun saadaan vauhtia. Aika on kulkenut nykyisen lain ohi siinä määrin, että aika ja asiat vaativat nopeata lainvalmistelua, ja siellä on pohjana erittäin hyvä yksimielinen rahapelitoimikunnan mietintö.

Ainoastaan valtiovarainministeriö on jättänyt eriävän mielipiteen liittyen juuri ministerinkin mainitsemaan edunsaajien jakosuhteeseen. Se on ainoa erimielisyyden aihe siinä laajapohjaisessa rahapelitoimikunnan mietinnössä. Mielestäni jakosuhteet voisi aivan turvallisin mielin kirjata arpajaislakiin siitä syystä, että siinä suhteessahan jaetaan jakokulmaan kertyvä voittovara. Englannissa näin on tehty. Siellä käytetään murtolukuja, yksi viidesosa kaikille edunsaajille.

Tässä yhteydessä on syytä myös kiinnittää huomiota siihen, että kun eduskunnan tahtoa ilmaistaan muun muassa ponsina, nimenomaan veikkausvoittovaroihin liittyvissä asioissa eduskunta on joka vuosi usean vuoden ajan kirjannut erittäin jämeriä ponsia, mutta käytännön tulokset ovat kovin heikkoja. Ne ponnet, eduskunnan tahto — eduskuntakirje on päättynyt, että "eduskunta edellyttää" tiettyjä asioita — on mennyt ihan kuuroille valmistelijoitten korville, ja tässä en nyt tarkoita ollenkaan opetusministeriötä vaan tarkoitan valtiovarainministeriötä. Tässä mielessä eduskunnan toivoisi pitävän tänä vuonna kiinni viime vuonna tekemistään ponsista liittyen juuri veikkausvoittovaroihin, joita tässäkin hallituksen esityksessä nyt käsitellään. Tästä osin on kyseessä 350 miljoonaa markkaa.

Lopuksi todettakoon vielä tällainen hyvin vaikea yhtälö, että kun veikkausyhtiö viime vuosina on tehnyt ennätysmäisiä tuloksia ja tänä vuonna tulee tekemään historiansa parhaan tuloksen, liikuntakulttuuri saa historiansa pienimmän suhteellisen osuuden. Markkamääräisesti syöksykierteestä on siirrytty vaakalentoon, ja mikä oudointa, kun lama on ollut kaikkien edunsaajien niskassa, edunsaajien keskinäiset suhteet ovat heittäneet volttia ja tässä voimistelussa liikuntakulttuuri on jäänyt lapsipuolen asemaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Jari K o s k i n e n : Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä ed. Saarisen kanssa siitä, että olisi hyvä, jos saataisiin arpajaislaki eduskuntaan mahdollisimman nopeasti. Täytyy kertauksen vuoksi todeta se, että nyt, kun kansa lottoaa ja vetää pitkäävetoa reippaasti, tietysti tulee paljon rahaa, jota on jaettavissa. Se on hyvä asia. Mutta jos katsoo lukuja 90-luvulla esimerkiksi kulttuurin ja liikunnan määrärahoista, vuonna 1990 kulttuuri sai veikkausvoittovaroista noin 500 miljoonaa, ensi vuonna esityksen mukaan reippaat toista miljardia. Vuonna 90 liikunta sai veikkausvoittovaroista vähän yli 400 miljoonaa, mikä on suunnilleen sama myös ensi vuonna. Siinä mielessä suhteet ovat heittäneet, ellei nyt ihan volttia, niin ainakin häränpyllyä.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Vaikka kysymyksessä on nyt hallituksen esitys laiksi kirjastolain muuttamisesta, minäkin olisin puuttunut arpajaislakiin, jonka ministeri myös otti puheenvuorossaan esille. Kun uuden lain saamisen tarpeellisuus yleisesti tunnustetaan ja aikatauluksi ilmoitetaan vasta vuosi 99, vaikka ei ole kyselytunnista kysymys, kysyn ministeriltä:

Mikä estää sen, ettei tätä tärkeätä lakia voida antaa jo aikaisemmin, ensi vuoden puolella?

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Laki on tosiaan ollut pitkään valmisteilla. Se on sisäasiainministeriössä valmisteilla, sitä on kiirehditty, ja se on nyt hyvässä vauhdissa. On valmiita luonnoksia olemassa. Siellä on joitakin hankalia solmukohtia, eivät pelkästään jakosuhteet, vaan esimerkiksi Veikkauksen ja Hippoksen suhteet ja tällaiset, jotka pyritään ratkaisemaan. Tämän vuoden puolella laki valmistuu, ja se tulee eduskuntaan ymmärtääkseni ensi keväänä. Silloin se saadaan valmiiksi niin, että se voisi astua voimaan vuoden 99 alusta.

Kun puhutaan siitä, että Veikkaus on tehnyt erittäin hyvän tuloksen, se on totta. Ongelma on ollut se, että kun Lipposen hallitus aloitti toimintansa, tehtiin myös päätös, että Veikkauksen ylijäämää, sitä voittoa, joka tulee yli sen, mikä oli vuonna 94, ei jaeta vaan se jäädytetään. Tätä päätöstä vastaan me olemme koko ajan taistelleet ja saaneet myös irti näitä varoja. Niitä on käytetty esimerkiksi liikuntarakentamiseen, kulttuurirakentamiseen, korjausrakentamiseen ja muihin tällaisiin asioihin.

Lisäbudjetista kävi ilmi, että erittäin suuri summa veikkausvoittovarojen lisätuotosta on jouduttu käyttämään Oopperan eläkevastuuseen, joka tietysti on mielestäni erittäin iso, hankala ja valitettava juttu, joka johtuu siitä, että näitä asioita takavuosina ei hoidettu. Vuonna 93 tuli uusi kirjanpitolaki, joka velvoitti hoitamaan nämä asiat kuntoon ennen vuotta 2000. Tämä on nyt tapahtunut. Tässä ei ollut mitään valinnanvaraa. Tämä piti vain tehdä tällä tavalla. Toivottavasti muut, jotka kärsivät tästä, saavat sitten kompensaatiota lähivuosina.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson ei ole vain urheiluministeri huolimatta siitä, että hänellä on vahva urheilutausta, vaan hän on nimenomaan kulttuuriministeri. Näin ollen se tosiasia, että 350 miljoonaa markkaa saadaan kirjastotoimen piiriin, on todella myönteinen tänä aikana, jolloin leikataan monesta hyvinkin tärkeästä asiasta. Kirjastopalvelut ovat toki yksi kaikkein tärkeimpiä. Se, että niitä voidaan tällä tavalla tukea, on myönteistä. Tältä osin jo aikaisemmin kuultu positiivinen palaute ministeri Anderssonille täältä salista käsin on varsin ja erityisen perusteltua.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa puhemies! Tämä ei todellakaan ole mikään kyselytunti, mutta käytän minäkin hyväkseni sitä, että ministeri Andersson on paikalla. Haluaisin yhtä asiaa kysymyksenomaisesti kommentoida. Nimittäin aina, kun puhutaan veikkausvoittovarojen jakoosuuksista, totta kai siinä monet intressitahot haluavat puoliansa pitää ja ongelmia syntyy. Mutta kun keskustelu hyvin yksipuolisesti tässä talossa yleensä keskittyy nimenomaan tiettyyn polemiikkiin kulttuurin ja liikunnan välillä, haluaisin kuitenkin tuoda esiin sen asian, että näissä rahoissa on myös mukana nuorisopuoli ja itse

asiassa faktisesti viime vuosina nuorisopuolen rahoitusosuus on prosentuaalisesti laskenut huomattavasti. Haluaisin korostaa tätä asiaa, että myös tämä on tärkeä puoli, ja kysyä myös ministeri Anderssonilta:

Oletteko havainnut valmistelutyössä minkäänlaista todellista tahtoa myös siihen, että jatkossa nuorisopuoli pistettäisiin yhdenvertaiseen asemaan näiden muiden tahojen kanssa?

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Haluan vielä vastata ennen kuin minun täytyy mennä erääseen toiseen paikkaan.

Nuorisotoimi on totta kai aivan yhtä tärkeä, jos ei tärkeämpi kuin nämä muut, tai ei niitä voi verrata. On ylivertaisen tärkeätä, mitä Suomen nuorisolle tapahtuu. Minä kuitenkin nyt vetoaisin sen puolesta, että lopetettaisiin puhuminen prosenteista. Puhutaan mieluummin rahamäärästä, joka tulee eri alueille. Siinä nuoriso ei ole erityisemmin kärsinyt viime vuosina tai sanotaan viiden kuuden viime vuoden aikana. Minä voin tuoda selkeitä numeroita ja taulukoita, joista tämä käy ilmi. Täytyy laskea yhteen veikkausvoittovarat ja budjetin sisällä olevat varat ja katsoa, mikä yhteissumma on.

Sanoisin vielä nuorisopolitiikasta, että kun tulin ministeriöön, panin alulle laajan valtakunnallisen nuorisotutkimuksen, joka nyt on suoritettu. Siinä on ollut tutkijaryhmiä. Siinä on virkamiesvalmistelua ollut, ja on valmistunut paksu, monen sadan sivun raportti Suomen nuorison tilanteesta tänä päivänä: sosiaalinen, taloudellinen, työllisyystilanne, koulutustilanne jne.

Tämä on parasta aikaa Euroopan neuvostossa, joka on nimennyt asiantuntijaryhmän eri maista, joka on käsitellyt tätä, käynyt Suomessa pari kertaa, tutkinut asiaa. Tästä tulee nyt saman tyyppinen Euroopan neuvoston maatutkinta kuin oli kulttuurin alalla pari kolme vuotta sitten. Tässä pyritään asiaa fokusoimaan ja saamaan myös kansainvälistä huomiota ja kommenttia siihen, miten nuorison asiat Suomessa on hoidettu ja pitäisi hoitaa tulevaisuudessa. Totta kai joidenkuiden nuorten syrjäytymisvaara tai jo tapahtunut syrjäytyminen ja tietysti koulutustilanne ja työllisyystilanne ovat aivan keskeisessä asemassa. Mutta nuorisopolitiikkaan on kiinnitetty erittäin paljon huomiota.

Ehkä hyvin menestyksellinen, nuoria auttava instituutio, jota on rakennettu, on lähes 400 nuorten työpajaa, jotka toimivat ympäri Suomea ja joilla hyvin moni nuori on löytänyt itselleen koulutustien tai työllistämistien. Viimeisten tutkimusten mukaan yli puolet niistä, jotka ovat käyneet työpajoilla, löytävät mielekkään tavan jatkaa työpajan jälkeen. Tähän on saatu varoja muun muassa veikkausvoittovaroista aika runsaasti. Siinä on myöskin EU-varoja ja työministeriön varoja, mutta tämä on esimerkiksi ollut erittäin myönteinen ja sellainen toiminta, joka on osoittautunut erittäin tarpeelliseksi tällaisena suurtyöttömyyden aikana.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Kuten ministeri sanoi, rahamäärä on tärkeämpi kuin konsanaan prosentit. Toki sitten prosentit voivat osoittaa rahamäärää. Minulla ei ole mitään kysymystä ministerille tästä. Totean ainoastaan, että jatkon kannalta on tärkeätä, että esimerkiksi kirjastotoiminnan rahoittamiselle löydetään sille kuuluva peruspalvelurahoitusmuoto, kuten on asianlaita myös liikunnan ammatillisen koulutuksen osalta, joka myös kaipaisi budjettimomenttinsa.

Mitä tulee arpajaislakikysymykseen, siitä on todella edessäni olevaan Hallituksen kertomukseen vuodelta 96 sivulle 189 kirjattu, että valtiovarainvaliokunta ja myös sivistysvaliokunta ovat kiirehtineet tätä asiaa. Näinhän tässä on ministeri asiaa valmistellut. On kuitenkin parempi, että siihen käytetään aikaa ja saadaan hyvä lopputulos aikaiseksi, kuin että tehtäisiin kiireellä ja lopputulos olisi heikompi. Uskon tätä myös ministerin tarkoittaneen ja toisaalta sitä, että laki uudistettaisiin ajan ja alan viimeisin asiantuntemus, myös Euroopan unionin asiantuntemus, asiasta huomioon ottaen.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Kuten täällä totesin, niin ensimmäistä kertaa ei tässä nyt urheilun varpaille olla astumassa, vaan Oopperan rakentaminen oli ehkä kuuluisin esimerkki siitä, miten veikkausvoittovaroja käytettiin satoja miljoonia markkoja muihin tarkoituksiin ja muutettiin silloista lakiakin.

Mitä tulee ministeri Anderssonin näkemyksiin siitä, että tärkeintä on se raha, ei niinkään prosentit, se saattaa sinänsä pitää tietysti paikkansa. Mutta kyllä monet, jotka ovat eduskunnassa pitkään olleet, tietävät sen keskustelun, mitä on käyty siitä, että Veikkauksen tuotto pantaisiin budjetin yleiskatteeksi. Sitä urheilujärjestöt ovat yksimielisesti tähän asti vastustaneet, ja kyllä henkilökohtaisestikin olen sitä mieltä, että niin urheilun, kulttuurin kuin nuorisotyönkin asema parhaiten turvataan sillä, että meillä on jotkut

tietyt osuudet, joita sitten myös pyritään noudattamaan.

Kyllähän tämä on vähän naurettavaa. Vuosikaudet on muutettu näitä suhteita, asetuksesta ei ole välitetty, ja siinä mielessä tilanne ei ole kovin hyvä. Tähän liittyy oikeastaan ed. Saarisen puheenvuoro, kun ed. Saarinen sanoi, että valtiovarainministeriön edustaja oli eri mieltä. Veikkaanpa vain, että valtiovarainministeriön kanta tulee painamaan aika paljon, kun lopullista raha-arpajaislakia tehdään.

Rouva puhemies! Vielä haluaisin todeta, vaikka ministeri Andersson ei ole enää paikalla, tämän ongelman, joka Suomessa aina kulttuuriministerillä on, kun hän on samanaikaisesti kulttuuri-, urheilu- ja nuorisoministeri. Kun tämä tuotto tulee veikkauksesta ja kun sitä tosiaan ei jaeta asetuksen mukaisesti, se saattaa myös ministerin aina erittäin hankalaan välikäteen, niin kuin tässäkin näkyy. Oikeastaan olisin osoittanut ministeri Anderssonille kysymyksen, onko hän enemmän kulttuuriministeri, urheiluministeri vai nuorisoministeri. Mutta tätä kysymystä nyt en voi tehdä, koska ministeri Andersson ei ole paikalla.

Lopuksi toteaisin vielä yhden erittäin myönteisen seikan ensi vuoden budjetista, ja se on se, että siellä on 60 miljoonaa markkaa työministeriön rahoja, jotka on tarkoitettu muun muassa urheiluseurojen, urheilujärjestöjen, käyttöön työllistämistukena. Tämä on ehkä asia, jota esimerkiksi edustajat eivät vielä riittävästi tiedä.

Ed. Holopainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä kysymys Veikkauksen voittovarojen kanavoinnista nousee muutaman kerran vuodessa: budjetin yhteydessä ja sitten aina, kun sopiva kahva löytyy. Ed. Saarinen yleensä aloittaa ja ansiokkaasti kaikin puolin, eikä siinä ole mitään. Mutta kyllä se on todettava, niin kuin täällä ministeri Andersson myös totesi, että tällaiset säännökset ja asetukset, jopa lain nojalla annetut säännökset kanavoinnista menettävät merkityksensä siinä vaiheessa, kun yhteiskunnan taloudellinen asema on se, että joudutaan pikkuhanojakin avaamaan yleiskatteen puolelle; jollei muuta, niin tehdään laki arpajaislain muuttamisesta. Tällä tavalla tulee olemaan varmasti tulevinakin vuosina.

Mutta mitä tulee rahojen jakoon eri kanaville, täytyy sanoa, että ei matemaattinen laskelma ole hyväksi. Ed. I. Kanerva oikein katselee, ja lähinnä hänelle osoitankin tämän: Esimerkiksi yleisurheiluun saatavat varat pitäisi laittaa tulostavoitteisiksi. Toisin sanoen Suomessa on sellaisia urheilijoita, että kahta kierrosta myöhemmin raahustavat maaliin kymppitonnilla ja aina vain samat herrat ovat johtamassa yleisurheiluliittoa, vaikka mitään ei synny. Meidän pitäisi nämä rahat tässäkin tapauksessa antaa Ulkomaalaisvirastolle, joka on hommannut tänne jonkun venäläisen, joka ei osaa sanaakaan suomea, mutta on kuitenkin tuonut sen ainoan mitalin eli kaatanut surkeutta surkeuden päälle suomalaisessa yleisurheilussa viime kesänäkin. Minä oikein tosissani häpesin, olin ihan yksin huoneessani, ja häpesin suomalaista kurjuutta. Eli tulostavoitteet: Jos hommat eivät hoidu, niin johtajat sivuun taikka rahat pois ja sillä siisti! Minun mielestäni tämä on tärkeä asia, eikä tämä ole, ed. Kanerva, tarkoitettu millään tavalla teille henkilökohtaiseksi, mutta totean nyt vain — ja onhan teillä mahdollisuus vastata.

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. I. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Mielelläni vastaan ja toivon, että Kyröskosken kuulakarnevaalien supertähti ed. Aittoniemi menee esiintymään esimerkiksi suomalaisille nuorisoyleisurheilijoille, jotka ovat viime kesänä saavuttaneet koko yleisurheilun historian ylivoimaisesti murskaavimman menestyksen Euroopan mestaruuskilpailuissa niin 22-vuotiaiden kuin 19-vuotiaidenkin sarjassa. (Ed. Aittoniemi: Ei niihin kukaan kiinnitä huomiota!) — No, miksi ette kiinnitä? Ed. Aittoniemi on ystävällinen ja seuraa urheilua ja puhuu sitten myös asiaa.

Samalla täytyy kertoa ed. Aittoniemelle, että olisi kannattanut olla silloinkin television vieressä, kun Suomen miehet nousivat Euroopan superliigaan, tai olisi voinut katsoa esimerkiksi, nostalginen herrasmies kun on kyseessä, Suomi — Ruotsi-maaottelun Tukholman olympiastadionilla, joissa kaikissa maaotteluissa Suomi voitti Ruotsin selkeästi. Kannattaisi sitten harrastaa sitä yleisurheilua, kun täällä avaa suunsa sen nimissä!

Mutta, puhemies, ei nyt ed. Aittoniemen kanssa tässä kannata kauheasti kinata. Hän sopeutuu

varmasti siihen, jos urheilu saa, mitä urheilulle kuuluisi.

Sen sijaan sanoisin käsittelyn alaisesta laista sen, että ei tietenkään kellään täällä voi olla kirjastotoimen rahoituksen hoitamista vastaan mitään, niin että se saa tukevalla, solidilla, tavalla omat rahansa kuntoon. Mutta sen sijaan täytyy sanoa, että rahoituslähde on erityisen kummallinen, kun se otetaan Veikkauksen tuotosta ja samanaikaisesti niillä tahoilla, joille Veikkauksen tuotto on tarkoitettu lainsäädännössä, paljon olennaisempia asioita on hoitamatta. Täällä on viitattu esimerkiksi liikunnan ammatillisen koulutuksen rahoitukseen, jonka pitäisi tulla ilman muuta budjetin yleiskatteisista varoista; niin on kaikessa muussa koulutuksessa Suomessa. Mutta niin ei liikunnan osalta tehdä, vaan se maksetaan liikunnan omilla toimintamäärärahoilla. Tässä ei ole mitään järkeä, ei mitään logiikkaa, että toimitaan tällä tavalla tässä yhteydessä.

Samoin Oopperan rahoituksen kyseessä ollen itse Oopperan ystävänä sanon, että jotakin tökeröä tai törkeää laiminlyöntiä on pitänyt Oopperassa tapahtua. Sellaisia velvoitteita on laiminlyöty, että 100 miljoonan markan vaje on päässyt eläkevastuisiin syntymään. Onhan joku silloin laiminlyönyt tehtävänsä. Ei se johdu mistään sellaisesta, mitä ministeri Andersson täällä totesi: että on tullut uusi kirjanpitolaki. Suomessa on ollut tätä koskevat lait voimassa niin kauan kuin me tiedämme. Jokaisen työnantajan, tässä tapauksessa Oopperan, on huolehdittava työnantajamaksuistaan. Miksi se ei ole huolehtinut, ja kuka siitä on vastuussa? Minä haluan tietää sen ja toivon, että tämä myös selvitetään eduskunnalle. Joku on törkeästi laiminlyönyt työnantajan tehtävänsä tässä suhteessa. Siitä ei päästä yli eikä ympäri. Siitä joutuvat kärsimään kaikki Veikkauksen edunsaajatahot, ja Ooppera itse joutuu erityisen kummalliseen valoon yhteiskunnassa. Tässä suhteessa ei näitä asioita saisi, kun paljon pienemmistäkin asioista tehdään iso haloo, painaa villaisella ja todeta, että näin on nyt vain päässyt tapahtumaan.

Olen myös eri mieltä siitä, kuinka pitkälle Veikkauksen rahojen tämän tyyppisellä jaolla voidaan edetä, että budjetin yleiskatteisuuden suuntaan koko ajan kasvatetaan tätä virtaa, jossa Veikkauksen edunsaajatahoilta tuloutus menee muihin ilmansuuntiin. Se on erittäin huolestuttavaa sen vuoksi, että näin jatkettaessa Veikkauksen monopoliasema joutuu uhanalaiseksi EU:n suunnasta. Samoin tulee käymään Raha-automaattiyhdistykselle. Väitän, että tällä kansakunnalla — valtiosta en puhu, mutta tällä kansakunnalla — ei ole varaa hukata näitä kahta arvokasta instrumenttia, Raha-automaattiyhdistystä ja Veikkausta, ajatellen niitä edunsaajatahoja, joiden yhteiskunnallista toimintaa varsin laajasti ja menestyksekkäästi näiden laitosten toimesta rahoitetaan.

Olisiko parempi, että tänne tulisi ulkomaisia, omiin liiveihinsä veikkaus- tai raha-automaattitoimintaa pyörittäviä yrittäjiä ja kaikki siitä saatava hyöty menisi tämän yhteiskunnan ulkopuolelle ja kaikki edunsaajatahot — sosiaali- ja terveyspuoli, urheilu, nuoriso, kulttuuri, tiede ja taide — jäisivät nuolemaan näppejään? Jokainen tiedämme, että valtio ei pysty millään tavoin korvaamaan Raha-automaattiyhdistyksen ja Veikkauksen tuottoarvoja, ei sinnepäinkään. Siinä suhteessa valtioneuvoston tulee olla erittäin tarkka sen suhteen, että tällä linjalla, josta tämä lakiesitys nyt on yhtenä esimerkkinä, ei ole enää varaa jatkaa.

Mitä tulee puhuttuun arpajaislakiin, niin toivoisin, että eduskunta antaisi voimakasta pontta myös kulttuuriministeri Anderssonille, koska hänenkin intressissään täytyy olla sen, että nopeasti arpajaislaki saataisiin Suomessa voimaan. Olisi tärkeää tietää, että kulttuuriministeri itse tukisi rahapelitoimikunnan käytännössä yksimielistä mietintöä. Se ei vaadi mitään muuta kuin tämän lain toimeenpanoa. Sen lain kirjoittaminen ei ole enää teknisesti mikään ongelma, koska riittävät versiot siitä ovat olemassa. Kyllä kulttuuriministerikin voi joskus hypätä pöydälle ja sanoa, että jotain on tapahduttava myös tässä sektorissa. Tämä näyttää olevan yhtä pitkää kuin leveätäkin.

Sen lisäksi kiinnitän vielä huomiota siihen, että ministeri Andersson täällä ihan oikein sanoi, että totta kai olennaista on se, mikä on markkamäärä. Tietysti prosenteilla kerrotaan ja kuvataan aika hyvin sitä, mitä on tapahtumassa. Nyt on tapahtunut niin prosenteissa laskettuna kuin markkamääräisestikin, että kun on 70 lajiliittoa Suomessa, jotka vastaavat käytännössä koko sportista, koko urheilun laveasta kentästä, näiden kaikkien yhteenlaskettu summa on tällä hetkellä alempana tästä budjetin noususta huolimatta, kuin se on aikaisemmin ollut 90-luvulla. Ei vetele, että suomalaisessa sportin rakenteessa sen tahon, joka vastaa tästä toiminnasta, Urheiluliitto mukaan lukien ja 70 muuta lajiliittoa, markkamääräinen taso on tässä budjetissa kaikkien ratkaisujen jälkeen kuitenkin matalampi kuin se on ollut 90-luvulla aikaisemmin.

Ei tässä auta siis vedota siihen, että markkamääräisesti toiminnot ovat menneet parempaan suuntaan tässä budjetissa. Lajiliittojen määrähän on laskenut. Tämä ei voi olla painopisteenä millään tavoin perusteltavissa, kun on otettava huomioon sekin, että urheilu yhdentyi muutama vuosi takaperin keskusjärjestöjen yhdentymisen muodossa, josta yhdentymisestä nyt voidaan olla aika monta mieltä, kuinka aidosti se on mennyt eteenpäin. (Ed. Kekkonen: Ihan kelvollisesti se on mennyt!) — Sinnepäin, kyllä, ja olen ollut itse mahdollisimman voimakkaasti sitä virittämässä, toteuttamassa ja sisään ajamassa ja toivon, että se myös pitkällä tähtäimellä osoittautuu toimivaksi ja urheilun etua palvelevaksi ratkaisuksi. — Mutta sen ratkaisun eräs peruste oli siinä, että tällä tavoin keskusjärjestörakenteita purkamalla saadaan sporttiin lisää rahaa, byrokratialle vähemmän rahaa ja toiminnalle enemmän rahaa.

Kaikki tulivat mukaan sillä asenteella, että kun turhia päällekkäisiä järjestörakenteita puretaan, sitä kautta saadaan lisää toimintaan määrärahoja. Siitä huolimatta on käynyt näin. Näin ollen on perusteltua aihetta kysyä, missä ovat yhdentymisestä saadut taloudelliset hyödyt tänä päivänä nähtävissä. Lukekaa budjettikirjaa, niin näette, että esimerkiksi juuri lajiliittojen kohdalla trendi on jopa markkamääräisesti laskeva, ja kuitenkin lajiliitoissa on tapahtunut se aito yhdentyminen. Vanhat SVULin alaiset lajiliitot ja Työväen Urheiluliiton erityyppiset jaostot tekevät hyvässä yhteishengessä erittäin tuloksekasta työtä ilman mitään poliittisia kommervenkkeja.

Tässä suhteessa täytyy sanoa, että yhdentymisen hyöty on häipynyt taivaan tuuliin, ja tämä seikka vielä erityisesti huomioon ottaen tässä täytyy asettua ihmettelemään sitä, kuinka kauan urheilun puolella on aihetta sopeutua sopeutumisen jälkeen. Sen vuoksi tässä täytyy katsoa asiaa myös vähän äänekkäämmässä tai voimakkaammassa äänilajissa ja myös sitä taustaa vasten, johon niiden kehityskuvio rakentuu.

Ed. Aura merkitään läsnä olevaksi.

Ed. B r y g g a r e : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni lähinnä ministeri Anderssonin sen kommentin johdosta, kun hän sanoi, että prosentteihin ei pitäisi tuijottaa.

Olen minäkin tavallaan samaa mieltä, mutta haluaisin painottaa sitä, että juuri liikuntaproblematiikassa on se perusongelma, että tällä hetkellä suomalaiset liikuntajärjestöt huolehtivat suomalaisesta perusliikunnasta, kun koululiikunnan osuus on jatkuvasti vähenevä. Kun tiedämme, mikä tilanne tällä hetkellä 10—15-vuotiaiden nuorten osalla on, niin liikuntakasvatus ja liikuntakoulutus tulee näiden perusjärjestöjen osalle. Silloin puhumme todellakin suuresta riskistä mutta toisaalta myös suuresta mahdollisuudesta. Silloin prosenttiosuudet, jotka tällä hetkellä ovat olleet valitettavan vähenevät, ovat olleet huonoja, joten kiinnittäisin huomiota juuri liikunnan ongelmatiikkaan. Urheilun, joka on paljon suppeampi käsite kuin liikunta, tila ei välttämättä ole niin huono. Mutta liikuntaproblematiikka on erittäin merkittävä.

Meillä on esimerkiksi sellainen ongelma, kun olen katsellut lakisääteisiä menoja, että kulttuuripuolella niitä on niin valtavasti, että sitä kautta pystytään ohjaamaan sinne puolelle niin sanottuja lakisääteisiä varoja. Liikunnassa sitä ei ole ollut. Arpajaislaki olisi erittäin merkittävä tällainen muutos, ja se tulee nopeasti saada eduskuntaan ja sitä kautta täytäntöön.

Mutta olen edelleenkin erittäin huolestunut siitä, mikä on todellakin suomalaisen liikunnan tulevaisuus tässä suhteessa. Suomalaisella huippu-urheilulla ei ole ongelmia. (Ed. Aittoniemi: Ei semmoista ole olemassakaan!) — Se menestys, joka nyt esimerkiksi yleisurheilussa on ollut aika vaatimatonta, ei ole ongelma. — Mutta liikunnalla on suuria ongelmia, suuria haasteita tässä maassa, jossa perustetaan miljoonan kilon laihdutuskampanjoita ja kaikenlaisia muita asioita, jotka heijastavat yhteiskunnallista tilannetta, missä mennään.

Minä panen suuren toivoni ministeri Heinoseen siinä, että hän todellakin kiinnittäisi huomiota koululiikuntaan. Se voisi olla se suuri mahdollisuus siinä, millä tavalla tasapuolisesti jokainen kävisi jonkinlaisen liikuntakasvatuksen läpi. Tiedän, että ministeri Heinonen on urheilun hyvä ystävä ja liikunnan harras kannattaja ja tietää tämän asian. Liikuntajärjestöt eivät pysty vastaamaan siihen valtavaan haasteeseen, joka meillä on tällä hetkellä. Järjestöjen piiriinhän hakeutuvat vain aktiivisimmat.

Tässä asiassa tässä talossa tulisi tehdä jotakin. Olen huolestunut koululakiesityksestä joiltakin osin. Tulen varmaan sen yhteydessä palaamaan vielä tähän asiaan. Toivon, että emme ajaudu siihen tilanteeseen, missä esimerkiksi amerikkalainen yhteiskunta tällä hetkellä on, sillä se on todella vaarallista. Silloin me maksamme yhteisvastuullisesti sosiaaliturvassa valtavia rahamää-

riä. Ne ovat miljardeja, ehkä satoja miljardeja kymmenvuositasolla, ja silloin ollaan todellakin pinteessä.

Ed. V i h r i ä l ä : Rouva puhemies! Oli erinomainen asia, että ed. Saarinen käynnisti kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain yhteydessä keskustelun taas kerran veikkausvoittovaroista, niiden jaosta ja myös arpajaislaista. Mitä ed. I. Kanerva toi edellä esille, minusta se oli täyttä asiaa, vaikka ed. Aittoniemi vähän toista väittikin. Erityisesti ed. Bryggare puuttui liikuntakasvatukseen ja liikuntakoulutukseen, ja tämähän on todella myös kansanterveydellinen ongelma, kun sitä katsotaan hyvin laajasti.

Sen vuoksi todella toivoisi, että tästä keskustelusta ministeri Andersson olisi saanut nyt sen viestin, että eduskuntaan tuotaisiin arpajaislaki, joka on todella ollut jo useamman vuoden valmiina. Niin kuin täällä on useaan kertaan tuotu esille, mietintö on ollut yhtä pientä poikkeusta lukuun ottamatta yksimielinen. Ei sitä tarvitse uusia. Mutta nyt on kantautunut sellaisia tietoja, että lakiesitystä pykälä pykälältä uusitaan ja muutetaan. Kenellä on se tieto, muuttuuko laki entistä huonompaan suuntaan ja miten se pystytään täällä salissa viemään läpi?

Se esitys, joka on valmistunut työryhmässä aikanaan, on saanut laajan kannatuksen, ja sillä voitaisiin turvata myös ne näkökohdat, mitkä ed. I. Kanerva toi esille siitä, että voidaan säilyttää rahapeliyhtiöiden, sekä Veikkauksen, Raha-automaattiyhdistyksen että Hippoksen, monopoliasema. Nimenomaan kun ajatellaan Euroopan unionin kysymystä, niin sitä taustaakin vasten tämä on todella merkittävä asia. Onhan aivan totta, että kyllähän Veikkauksen varoja on mennyt budjetin yleiskatteeksi vuosi vuodelta, ja tämähän tässä on ongelma. Aivan sama koskee myös Raha-automaattiyhdistystä.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Tiusasen puheenvuoron johdosta. Hämmästelen sitä, että te, ed. Tiusanen, kehuitte tätä järjestelyä jonkinlaisena myönteisenä kulttuurisaavutuksena, kun vielä muutama vuosi sitten vasemmistoliitto piti näitä samoja lakeja kulttuurihäpeänä ja esitti ne hylättäviksi edellisellä vaalikaudella.

Lakiesityksessä on kyse siitä, että veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään lakiin perustuviin kirjastomenoihin, joiden maksatuksen oikea paikka olisi aivan muualla. Kirjastoalan ammattilaiset näkevät tämän suurena ongelmana, eivät suinkaan arvostuksen osoituksena kirjastotoimelle.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! On jotenkin vähän absurdia se, että ikään kuin selvästä asiasta joudutaan jatkuvasti käymään keskustelua tähän sävyyn. Minusta on hyvä, että ministeri Heinonen tuli paikalle kuuntelemaan keskustelua, ihan senkin seikan takia, että on vaarana astelema, jossa urheilun puolestapuhuja saa helposti sellaisen leiman, että hän vastustaa kirjastoja. Tämähän on aivan älytöntä. Tämähän on kerta kaikkiaan absurdi tilanne vallankin tällaisessa tilanteessa, jossa Veikkaus ilmeisesti tulee tekemään kaikkien aikojen parhaan tuloksensa tänä vuonna. Samaan aikaan, kun sen tuotto muuttuu entistä suuremmassa määrin yleiskatteeksi, me olemme lähempänä kuin arvaammekaan sitä tilannetta, jolloin sen monopoliasema murretaan. Siitä ei voi olla kenellekään eikä millekään hyötyä, ei edes kirjastoille.

Tässä mielessä minusta tässä systeemissä on jotakin periaatteellisesti vialla, että me todellakin joudumme tällaista keskustelua käymään kutakuinkin säännöllisin väliajoin. Minäkin olen sitä mieltä, että kun ed. Saarinen tämän keskustelun viritti, hän teki hyvin jalon asian, vaikka tämä tapahtuu nyt jo ties kuinka monetta kertaa. Mutta minusta on tärkeää, että tämä absurditeetti, jossa me nyt elämme, tulee säännöllisin väliajoin täällä todetuksi.

Ed. E l o : Puhemies! Tähän puheenvuoroon kannustivat minut ed. I. Kanervan ja ed. Bryggaren puheenvuorot.

Ensinnäkin oli sydäntä lämmittävää se, että ed. I. Kanerva niin voimakkaasti puhui kokoomuslaisena monopolin puolesta, mutta puhui oikeaa asiaa. Kyllä varmasti kaikki olemme samaa mieltä, että olisi tärkeää ja välttämätöntä säilyttää Suomessa monopoli sekä Veikkauksen että Raha-automaattiyhdistyksen osalta.

Mutta erääseen asiaan, ed. Kanerva, kiinnittäisin huomiota, ja se on se, miten urheilu on onnistunut edunvalvonnassa 90-luvulla. Oikeastaan ottaisin esille sen, mitä sanoitte entisestä SVULista ja TULista. Minulla on se kuva, ehkä olen vähän jäävi puhumaan 80-luvusta, että me onnistuimme paremmin silloin. 90-luvulla jatkuvasti urheilu on joutunut antamaan periksi, ja kyllä se sama jatkuu vielä ensi vuoden osaltakin. Kaikki olemme samaa mieltä siitä, että ei kannata asettaa vastakkain kulttuuria ja urheilua, mut-

ta joskus tulee mieleen, että pitäisi noudattaa niitä asetuksia ja lakeja, joita on säädetty.

Mitä tulee koululiikuntaan, josta ed. Bryggare puhui, niin tässähän on mielenkiintoista todeta, kun ministeri Heinonen on paikalla, että Helsingin Sanomissa oli hyvin kitkerän makuinen kirjoitus pari päivää sitten. Eräs voimistelunopettaja Espoosta sen kirjoitti ja oli kovasti pettynyt tähän lakiesitykseen, joka nyt on eduskunnan käsittelyssä ja johon ed. Bryggare viittasi. Hän totesi, että liikunta ollaan poistamassa lukiosta ja ammatillisista oppilaitoksista pakollisena aineena. Minusta tämä on kysymys, joka ehdottomasti pitää nyt eduskunnassa pohtia tarkkaan, mikä vaikutus sillä tulee olemaan Suomen nuorisoon ja yleensä terveyteemme ja terveyskäyttäytymiseemme.

Eilen tuli myös televisiosta hyvin mielenkiintoinen ohjelma, missä oppilaat totesivat, että opettajat tekevät kyllä hyvää työtä. Nykyajan liikunnanopettajat ovat monipuolisesti koulutettuja ja antavat monipuolista liikuntaopetusta, mutta kaikki olivat sitä mieltä, että liikuntaa on aivan liian vähän.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämäkin keskustelu osoittaa sen, että Suomessa on urauduttu keskustelemaan pelkästään byrokratiasta: liitoista, systeemeistä, niiden toiminnoista ja kaikesta tällaisesta, mutta niiden mahdollisesta tuotteesta, jonka pitäisi olla hyvä urheilija, ei puhuta mitään.

70-luvulla, kun tuli kesälomareissulta ja avasi Aamulehden, siellä oli kuvia joka puolella, kuinka Lasse Virén oli juossut huikean tuloksen Lontoossa, joku oli heittänyt kehästä, Tuokko oli heittänyt kiekkoa. Suomalainen urheilu menestyi ja pärjäsi, se oli hienoa. Tänä päivänä, kun avaa lehden, siellä ei ole muiden kuin urheilujohtajien kuvia. Siellä Kummola istuu ja sanoo jotain ja Saarikangas, joskus Kanervakin ja Aho puhuvat byrokratiasta, mutta urheilijoista on korkeintaan alakulmassa, että Hänninen oli 25:s Lontoon maratonilla. Tästä näkyy, että byrokratialle uhrataan kaikki, mutta siitä ei välitetä, onko urheilussa joitakin tuloksia saavutettu, ei mitään, mutta rahat menevät.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen on nyt poistunut salista, mutta asiassa, mihin hän viittasi, ehkä hän ei tiedä — jotkut kuitenkin — että kun budjettiesitystä vuodelle 98 laadittiin, oli tiettyjä ongelmia, joita on pystytty ratkaisemaan tällä tavalla. Se kritiikki on aivan oikein, mikä täällä on tullut esiin, ettei voi olla pitkällä tähtäimellä viisasta eikä Suomen kansallisen edun mukaista rahoittaa peruspalvelutoimintoja Raha-automaattiyhdistyksen tai Veikkauksen tai Hippoksen kautta. Huoli on Raha-automaattiyhdistyksen suuntaan myös siinä, että sosiaali- ja terveyspuolen hankkeista jatkuvasti tuntuu enemmän ja enemmän siirtyvän rahoitukseltaan sen kannettavaksi. Monopoliaseman, kansallisen edun, takaaminen on tietysti hyvin tärkeä asia.

Se, onko kunniaksi vai ei pystyä väliaikaisesti ratkaisemaan kirjastojen asia tällä tavalla kuin nyt ministeri Anderssonin johtama osa opetusministeriötä on pystynyt tämän tekemään, on tietysti ilmassa oleva kysymys ja vastaus siihen myös. Mutta kumminkin katson, että tässä on tehty myös hyvää työtä siltä osin, että rahoitusta on pystytty kirjaston toimivuuden takaamiseksi varmistamaan.

Ed. Laine: Arvoisa puhemies! Tässä on monta kohtaa, jotka liittyvät taiteeseen ja kulttuuriin, mutta keskustelu on mennyt nyt urheiluksi. Taiteilijoille on tietysti aivan sama, mistä rahat tulevat, kunhan vain tulevat. Tietysti se, että ne jatkuvasti ... (Välihuuto) — Niin, mutta se, että maksatukset jatkuvasti menevät veikkausvaroista, on pitemmällä tähtäimellä, ajattelin vaikuttajana siitä sanoa enkä taiteilijana, tietysti huolestuttavaa. Jos ei lotota, kohta ei myöskään enää soiteta.

Sen sanoisin vain, että urheilusta puhutaan isona asiana, jolle kuitenkin tulee pienet rahat, mutta mietitäänpä sitä, että tänäänkin on HIFK:n matsi Jäähallissa ja 7 000 ihmistä ja viikon aikana oli 13 665 katsojaa Hartwall Areenalla. Siinä on jo kahtena päivänä 20 000 ihmistä maksanut korkeat pääsymaksut. Urheilu on siis isoa bisnestä tällä hetkellä. Emme saa mihinkään katsomoihin näin paljon ihmisiä kuuntelemaan kulttuuria. Pitää myös se muistaa.

Mitä Hesariin tulee, niin siellä on kulttuurista kaksi sivua ja joka maanantai seitsemän sivua urheilua ja kaikissa muissa lehdissä sama juttu. Kyllä urheilua pidetään täällä ihan hyvin voimissa.

Sen voin vielä lopuksi sanoa, että suomalaiset muusikot ovat pitäneet urheilua pystyssä vuosikymmeniä. Suomalaisten urheiluseurojen ainoa tulonlähde on ollut sodan jälkeen tanssien järjestäminen. Sillä tavalla myös taide ja kulttuuri ovat ottaneet osaa urheiluseurojen toimintaan. On myös ollut bingo, mutta sekin on lopetettu, ja

edelleen seurat järjestävät tansseja, ja se on monesti ainoa tulonlähde. Täytyy kiittää vähän taidetta ja kulttuuriakin.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Vielä haluan keskusteluun tulla mukaan. Ed. Elo kiinnitti koululiikunnan asemaan tämänkin asian yhteydessä perustellusti huomiota. Suurin vaara siellä, ostopalveluina järjestäminen peruskoulussa, saatiin kuitenkin torjuttua; ministeri siinä linjasi asian oikein. Samoin tässä keskustelussa myös ed. I. Kanerva on olennaisiin asioihin puuttunut. On huolehdittava siitä, ettei yhdentyminen vie rahoja taivaan tuuliin, niin kuin sanoitte, ja että byrokratiasta siirrytään toimintaan. Sehän on yhteinen ajatus. Myös yhteistyö TUL:n ja lajiliittojen välillä on ollut hyvää. Sitä voidaan vielä kehittää ja sitä kautta etsiä tuloksia.

Mitä tulee Oopperan eläkevastuisiin, niin sikäli kuin muistan, eduskunta on muuttanut niitä ja määritellyt asian sillä tavoin, että siellä on jouduttu uudelleenjärjestelyihin. Mitä kautta ne varat tulevat, en tunne asiaa sen tarkemmin enkä halua siihen väittelyyn mennä, mutta asiat on hoidettava.

Muutoinkin toteaisin, arvoisa puhemies, että täällä on ollut erittäin ilahduttavaa se, että aletaan jo keskustella liikunnasta ja liikuntapolitiikasta eikä vain urheilusta.

Opetusministeri Heinonen: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron siitä syystä, että täällä todellakin ansiokkaasti ja syystä on noussut esille koululiikunnan kysymys. Meillähän koululiikunnan osalta huolestuttava kehitys on ollut se, että jos katsotaan lasten ja nuorten kunnon ja terveydentilan kehitystä, terveydentilan ja kunnon hajonta on kasvanut eli meillä on entistä enemmän niitä, joiden kunto on erittäin huono. Tietysti on ollut selvästi näkyvissä myös se, että erittäin huono kunto on usein ollut yhteyksissä muuhunkin syrjäytymiseen elämässä ja toisaalta taas liikuntaharrastuksen löytäminen on saattanut hyvinkin olla se tie, jota kautta oma itsetunto ja sitä kautta elämään kiinni pääseminen on saattanut löytyä. Tässä suhteessa tietysti koululiikunnalla on äärimmäisen tärkeä tehtävä ja oikeastaan sillä työllä, jota koululaitos ja liikuntajärjestöt yhteistyössä myös voivat tehdä.

Haluaisin oikaista sen väitteen, jonka ed. Elo totesi, että eduskunnassa olisi käsittelyssä hallituksen esitys, johon sisältyisi ajatus siitä, että liikunta oltaisiin poistamassa pakollisena aineena lukioista ja ammatillisista oppilaitoksista. Tämän kaltaista esitystä ei ole annettu, eikä kenellekään varmasti ole tullut tämän kaltainen ajatus mieleenkään. (Ed. Elo: Lainasin voimistelunopettajan käsitystä!) — Siinä suhteessa se käsitys oli virheellinen. — Lainsäädäntö, joka täällä on käsittelyssä, ei itse asiassa miltään osin muuta liikunnan tuntimääriä ja asemaa peruskoulussa eikä myöskään lukiossa. Ammatillisissa oppilaitoksissa niistä asioista päätetään valtioneuvoston tuntijakopäätöksessä, ja olemassa oleva tuntijakopäätös, joka on vuodelta 93, on tarkoitus säilyttää edelleenkin voimassa.

Samassa yhteydessä haluaisin myös antaa oman tukeni niille puheenvuoroille, joita on käytetty sen suhteen, miten tärkeäksi on nähty monopolin säilyminen Veikkauksen ja myös Rahaautomaattiyhdistyksen osalta. On ollut onni kaikillekin niille sektoreille, jotka näiden yhtiöiden tuotosta ovat voineet hyötyä, että tämän kaltainen monopolijärjestely on olemassa, ja tietysti on pidettävä huoli siitä, että kansallisesti järjestetään asiat niin, että EU:n kilpailunäkökohdista johtuen ei aiheudu vaaraa noille monopoleille.

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Kaikkihan me tiedämme ja varsinkin tutkimustuloksiin perustuen, että liikunnalle on annettava erityisen suuri merkitys ihmisen kunnon ja kansanterveyden ylläpitäjänä. Kun nyt kyseessä on kuitenkin laki kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta, en malta olla kertomatta uusista ruotsalaisista seurantatutkimuksista suuren kansanterveyshaitan eli sepelvaltimotaudin ehkäisemiseksi. Pitkäaikaisen seurantatutkimuksen perusteella parhaiten välttivät sepelvaltimotaudin ne ihmiset, joilla oli kirjastokortti. Tutkimus oli täysin asiallisesti tehty, ja tulos perustuu siihen, että valistushakuiset ihmiset pärjäävät aina parhaiten. Summa summarum: tarvitaan sekä liikuntaa että kirjastoja.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Painoin nappia kuultuani ed. Laineen puheenvuoron. Hän sanoi, että soittajat ovat ylläpitäneet urheilua. Vähän molemmilla aloilla toimineena näkisin tämän asian myös päinvastoin. Kyllä se, että soittajilla on ollut työtilaisuuksia, on urheilutoiminnan ansiota myös mitä suurimmassa määrin.

Mitä tulee palkkaustasoon, niin minulla on kyllä sellainen käsitys, että sekin on vähän kiinni siitä, minkälaisella voimalla ja puhdilla kyseinen urheiluseura toimii. Hyvin toimivilla urheiluseuroilla on hyvin toimivaa viihdetoimintaakin, ja

niin sieltä soittajatkin saavat vähän paremmin kuin aivan aukisilta seuroilta.

Mutta vähän vakavammin, arvoisa rouva puhemies: Kun ed. Laine käsitteli suuria urheiluyleisöjä ja antoi samalla ymmärtää, että kulttuuriyleisöt ovat olleet mahdottoman pieniä, niin kyllä hän varsin tarkoitushakuisesti unohti johtamansa instituution eli Porin Jazzin, joka on kerännyt sen kaltaisia yleisömääriä, toki yhteiskunnan tuella, mutta myös sponsorituella, joille mikä tahansa urheilutapahtuma voisi olla kateellinen.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Koska näyttää, että täällä voi puhua hieman asian vierestäkin, liittyen tähän asiaan kuitenkin, minua huolestuttavat erikoisesti sekä koululaisten vähenevät liikuntatunnit että iltapäivätoiminta, jota voisi aivan hyvin käyttää liikunnallisiin iltapäiväkerhoihin. Olemmekin miettineet omassa kotikaupungissani sitä, eikö osaa näistä harkkareista voitaisi järjestää iltapäivisin, jolloin lapset voisivat normaaliin aikaan käydä harjoituksissa. Silloin jäisi perheille yhteistä aikaa illaksi eikä se olisi kiertoajelua harjoituspaikkojen välillä.

Toinen ongelma on liikunnan harjoittelutilojen puute. Sanotaan niinpäin, että kuntoliikkujille ja junioreille ei tahdo riittää normaaliin aikaan vuoroja, vaan esimerkiksi sulkapalloilijat joutuvat käymään kahdeksan tai puoli yhdeksän aikaan harjoituksissa, nimenomaan 10-vuotiaat ja sellaiset, joitten pitäisi olla nukkumassa jo siihen aikaan. Taitaa olla niin, että kilpaurheilijat vievät kuitenkin parhaat harjoitusajat. Tietysti se heillekin suotakoon, mutta tiloja pitäisi olla niin paljon, että myös nuorille riittää normaaliaikaan harjoitusaikaa. Sponsoreita kyllä näyttää riittävän Sotkamon Jymylle, mutta mistä niitä löytyisi liikunnallisille iltapäiväkerhoille?

Toinen varapuhemies: Haluan kuitenkin muistuttaa sinänsä mielenkiintoisen keskustelun ohella, että kyse on kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.

Ed. Bryggare: Arvoisa puhemies! Minä kannatan tämän lain voimaantuloa, sillä pidän kirjastotoimintaa sivistystoimintana. En koe sitä sillä tavalla ongelmalliseksi. Mutta samalla haluaisin kommentoida ministeri Heinosen ansiokasta kommenttia lähinnä urheilujärjestöjen ja koulun yhteistyöstä. Minun käsitykseni mukaan koulun tulee turvata ja luoda perusta liikuntakasvatuksessa, niin että jokainen suomalainen käydessään koulua saa perusvalmiudet liikkua eli saa riittävän taitotason ja kokemustason liikunnasta, jotta myöhemmin, jos halua ja intoa tulee ja huomaa, että kunto rupsahtaa, voi tehdä valintoja liikunnan suhteen. Urheilujärjestöjen tehtävänä tulisi olla täydentää niiden ihmisten harrasteita, jotka ehkä minun laillani tai vielä enemmän haluavat sitä tehdä, vakavamminkin.

Mutta Suomessa tällä hetkellä tilanne ei ole näin. Suomessa tällä hetkellä liikuntajärjestöt, isät ja äidit, ammattitaitoiset ja vähän vähemmän ammattitaitoiset ihmiset hoitavat peruskasvatuksen. Ne ihmiset, jotka liikunnassa vain koulukasvatuksen varaan jäävät, eivät saa sitä ollenkaan. Sitten kun tulee se vaihe, että ollaan tilanteessa, jossa lääkäri sanoo, että pitäisi selkäkivun takia pikkuisen liikkua, ollaan jo suossa. Tämä mielestäni tulisi muistaa, että yhteistyötä tarvitaan, mutta perustan tulee olla koulussa. Siinä asiassa mennäänkin keskusteluun siitä, millä tavalla se perusta luodaan. Toivon, että yhteistyö säilyy, mutta perusta myös muistetaan.

Ed. Laine: Arvoisa puhemies! Vaikka tämä on kirjastojuttu, haluan sanoa, että Porin Jazz saa aika vähän valtion tukea. Se on 4 prosenttia, kun Kaustinen ja muut saavat 18 ja 20 prosenttia, ja 500 000 markkaa on kotimaisten muusikoiden palkkaukseen. Se ei mene edes ulkomaalaisille, niin kuin menee joissakin maailmankisoissa luultavasti aika paljon. (Ed. Bryggare: Mutta ei tule valtion tukea!)

Kaikki muistavat, että oli semmoinen kuin huvivero aikoinaan. Se poistettiin, ja mekin soittajat luulimme, että saamme kunnon palkkaa sitten, kun sekin 30 prosenttia jää meille, mutta sillä rakennettiin isompia taloja (Välihuuto) ja isompia tanssipaikkoja ja kaikki rahat menivät niiden rakentamiseen. Nyt ne tanssipaikat seisovat tyhjillään, kun ei yleisö enää käykään niin paljon tansseissa. (Ed. Tiusanen: Soittajissa voi olla vikaa!) — Soittajissa voi olla vikaa.

Ed. Elo: Rouva puhemies! On todella erinomainen asia, että rouva puhemies on suhtautunut lempeydellä meidän puheenvuoroihimme. Toteaisin kuitenkin ensinnäkin ed. Laineen puheenvuoron johdosta, että hän on aivan oikeassa siinä, että valtion tuki on todella pieni Porin Jazzille. Ed. Kekkonen oikein huomautti, että Porin kaupunki tukee kyllä merkittävällä määrällä sitä, mutta pääosa rahasta tulee sponsorointituloina.

Kun ministeri Heinonen puhui, niin sinä aikana hain tämän kirjoituksen. Se on ollut pari päivää sitten Helsingin Sanomissa Keskusteluapalstalla, jolla Martti Iivonen -niminen espoolainen liikunnanopettaja kirjoittaa koululiikunnasta. Johdantotekstissä todetaan: "Yhä useampi nuori tai lapsi liikkuu tänä päivänä entistä vähemmän." Ja edelleen, että Martti Iivosen "mielestä koululiikunta ja terveyskasvatus on lyöty laimin Suomessa. Koululiikunnan tila on jopa surkea". Iivonen itse sanoo näin: "Jos koulutusta koskeva lain uudistus toteutuu, siinä lukioita ja ammatillista koulutusta koskeva koululaki ei mainitse tulevan opetuslain oppiaineluettelossa liikuntaa ja terveystietoa."

Näyttää ilmeisesti, rouva puhemies, olevan niin, että liikunnanopettaja Martti Iivosella ei ole ihan tarkkaa tietoa, koska minä uskon ministeri Heinosen tietävän tarkalleen, mitä lakiin sisältyy. Mutta joka tapauksessa halusin myös puolestani korjata virheeni sikäli, että se ei ollut varsinaisesti oma virheeni, vaan olin lukenut tämän artikkelin ja se oli jäänyt mieleeni, varsin mielenkiintoisen artikkelin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 91/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 8/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys sinänsä varsin vähäisestä asiasta itse hallituksen esityksessä eli siitä, miten ympäristömerkki myönnetään, siis siitä järjestelmästä, aika tavalla teknisestä asiasta: Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä. Laissa säädettäisiin EY-lainsäädännön mukaisista kansallisen toimivaltaisen elimen nimeämiseen liittyvistä asioista, näistä yksityiskohdista.

Kuitenkin ympäristömerkkiin sinänsä liittyy paljon laajempi kysymys, ja myös ympäristövaliokunta on paljon laajemmin käsitellyt tätä asiaa tämän esityksen kanssa samanaikaisesti esillä olevana U-asiana. Tämä asia on suuressa valiokunnassa, jolle annettu lausunto on. Siinä tulee se asia esille, johon asian ensimmäisessä käsittelyssä ed. Hurskainen viittasi, eli muiden ympäristömerkkien kohtalo, kun Euroopan ympäristömerkkijärjestelmä on tulossa. Tässä asiassa toki onkin myös Suomen kansallinen etu ja myös, voi sanoa, pohjoismainen näkökulma ajankohtainen pohjoismaisen joutsenmerkin yhteydessä ja sen tulevaisuuden kannalta. Haluan aivan lyhyesti lopuksi, puhemies, todeta, että valiokunta lausui tähän sen, että molempien merkkien, myös pohjoismaiden ympäristömerkin, pitäisi säilyä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—8 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys Puolan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 126/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi Opetusalan koulutuskeskuksesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 127/1997 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Viitanen: Arvoisa puhemies! Lakiesityksessähän lähdetään siitä, että ammattikasva-

tushallinnon koulutuskeskus, joka tällä hetkellä sijaitsee Tampereella, sekä Heinolan kurssikeskus yhdistettäisiin yksiköksi, Opetusalan koulutuskeskukseksi, jonka pääasiallinen sijainti- ja keskuspaikka tulisi olemaan Heinolassa.

Näin tamperelaisena ja muutenkin minua todellakin kiinnostaisi hieman tätä esitystä laajemmin kuulla niitä perusteluita, miksi tällaiseen ratkaisuun on päädytty. Tämä keskus Tampereella toimii hyvin. Meillä on hyvät suhteet työelämään, ja kaikki varmasti tietävät hyvin Tampereen, joka on kuuluisa siitä, että se on hyvä koulutuskaupunki lukuisine oppilaitoksineen. Sen takia olen jonkin verran usean muun edustajan tavoin hämmästellyt hallituksen esitystä. Toivonkin, että se sivistysvaliokunnassa käsitellään huolellisesti ja tutkitaan ne perusteet, miksi tällaista mennään esittämään ja nimenomaan niin, että keskussijaintipaikka ei olisi enää Tampereella. Nimittäin eräänä pelkona tässä tietenkin voi olla se, että kaikki toiminnot pikkuhiljaa lakkaavat Tampereelta ja sijoittuvat sitten muualle päin Suomea.

Tiedän, että tästä asiasta on jo budjetin lähetekeskustelun yhteydessä käytetty ansiokkaita puheenvuoroja, mutta siitä huolimatta haluan myös omalta osaltani, koska erinäisistä syistä oma budjettipuheenvuoroni jäi sen verran lyhyeksi, etten kerinnyt tätä asiaa siinä tuomaan esiin, vielä painottaa, että toivon sivistysvaliokunnalta ymmärtämystä asiassa ja pitkää harkintaa ennen kuin tällaisia uudistuksia mentäisiin tekemään.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Opetusalan täydennyskoulutusta ovat perinteisesti tarjonneet Heinolan kurssikeskus ja ammattikasvatushallituksen koulutuskeskus. Viime aikoina on myöskin Opetushallitus alkanut tarjota täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutuksen tarjonta on lisääntynyt räjähdysmäisesti viime vuosina. On aiheellista ja tarkoituksenmukaista, että opetusalan täydennyskoulutuksen tarjonta näiden kolmen laitoksen välillä selkeytetään niin, että saadaan aikaan tehokkaasti toimiva opetusalan täydennyskoulutusta antava organisaatio. Esimerkiksi Heinolan kurssikeskuksen koulutuksessa käy noin 12 000 opettajaa joka vuosi. Heinolan kurssikeskuksen tärkein tehtävä onkin toteuttaa valtakunnallisen koulutuspolitiikan tavoitteita ja kehittämishankkeita järjestämällä täydennys- ja jatkokoulutusta erityisesti opetusalan henkilöstölle. Eri puolilta Suomea tulevat opettajat ovat kerto-neet koulujensa ja kuntiensa tilanteesta ja siitä, kuinka tarpeellista täydennyskoulutus on. Opettajat, rehtorit ja koulutoimenjohtajat ovat myös valittaneet täydennyskoulutuskentän sekavuutta ja toivoneet selkeitä ja tarkoituksenmukaisia linjauksia. Kyseessä on tärkeä asia, koska opetusala vastaa paljolti maamme tulevaisuudesta.

Peruskoululain myötä lakkasi Heinolan seminaari vuonna 1972. Seminaarin lakkauttaminen oli suuri isku silloiselle Heinolalle. Silloin käytin vertausta, että seminaarin menetys kaikkine taloudellisine ja kulttuurisine tappioineen oli Heinolalle saman suuruinen asia, kuin jos yliopisto olisi viety Helsingistä. Onneksi silloiselle Heinolalle oli se, että seminaarin tiloihin perustettiin silloin kouluhallituksen kurssikeskus, joka on toiminut siitä lähtien eli 25 vuotta ansiokkaasti, hyvissä tiloissa ja käyttöaste korkeana. Tampere on saanut yliopiston, Heinola pitäköön nyt esitettävän Opetusalan koulutuskeskuksen, varsinkin kun lakiehdotuksessa asia ratkaistaan niin, että Heinolassa sijaitseva kurssikeskus järjestää koulutusta paitsi Heinolassa myöskin Tampereella.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäen puheenvuoroon on helppo yhtyä myös siltä kannalta, joka mitä ilmeisimmin on hallituksen esityksen peruslähtökohtana, eli siitä syystä, että on järkevää tehdä sellainen ratkaisu myös sijoituspaikan suhteen, että se on kansallisen opettajankoulutuksen kokonaisedun mukainen. Tämähän hallituksen esityksen taustalla tietenkin on.

Mitä tulee alueellisiin vertauksiin, ehkä sekin tosiasia, että Tamperetta on jo 200 vuotta kruunun erityisillä privilegioilla ja toimenpiteillä koetettu saattaa kehityksen tielle, pitää tässä ottaa huomioon ja välillä todeta sekin, että ehkä nyt on Heinolan vuoro.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kyllähän tilanne on se, että Opetusalan koulutuskeskuksen toiminta on nimenomaan järkevää sellaisilla paikkakunnilla, joilla on myöskin yliopistokoulutusta. Koulutuksessa on aivan selkeästi yhteistoimintaa. Muistan aikanaan joitakin vuosia sitten, kun tästä asiasta keskusteltiin — en muista minkä alan yhteydessä — ja tein tästä yhden harvoista kirjallisista kysymyksistäni, että vastauksessa perusteltiin Tampereen erinomaisuutta sillä, että se on korkeakoulukaupunki ja nimenomaan tällainen koulutus-

keskus ja täydennyskoulutus sopii erinomaisen hyvin sinne.

On totta, että Tamperetta on viime aikoina vähän ruoskittu korville. En minä kadehdi Heinolaa millään tavalla. Heinolahan on sellainen pieni paikkakunta, ettei sitä huomaakaan nyt, kun on uusi silta, koska menee ohi. Jollakin tavalla senkin pitäisi päästä näkyviin. Emme me tamperelaiset sitä kadehdi, mutta mitään perusteita siirrolle ei ole. Juuri aikaisemmin mainitsemistani syistä tällainen koulutuskeskus vaatii yliopistokaupunkia. Heinolassa yliopistoa ei ole eikä tule, mutta saahan Heinolan tuppukylä nyt sitten tämän pitää. Emme me sille mitään tietysti mahda, jos näin asia on.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa puhemies! Melkein loppuun asti olisin voinut sanoa, että kerrankin voin olla jostain asiasta täysin samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi, mutta siltä osin hänen puheenvuoroltaan kannatukseni vedän pois, että sanaa "tuppukylä" en haluaisi viljeltävän. Muuten olen kyllä täsmälleen samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi tästä asiasta.

Ei aluepolitiikkaa voi tehdä sillä perusteella, että okei, jos meidän alueemme ei joskus ole saanut jotain, niin sitten tarvitsemme hyvitykseksi jotain, vaan nimenomaan siltä pohjalta, miten on järkevintä ja loogisinta järjestää asiat. Jos Tampereella on laaja koulutustoiminta, mitä ihmettä varten jokin yksikkö siirretään pois Tampereelta? Minä en tällaista epäloogisuutta voi kerta kaikkiaan ymmärtää aluepoliittisissa päätöksissä.

Alun perin pyysin puheenvuoron sen takia, kun ed. Viitamies täällä joitain kummallisia harhaluuloja kertoi Tampereen etuoikeutetusta asemasta. Nimittäin katsotaan mitä tahansa aluepoliittisia mittareita tällä hetkellä, niin voimme todeta, että Tampere on todella siinä suhteessa aika nolla-asemissa. Tampereen seutu on ainoa oikea valkoinen alue Hämeenlinnan seudun ohella Suomenmaassa. Sen lisäksi kaikki tietävät täällä, että Tampereella on hyvin paljon ollut vastoinkäymisiä viime aikoina. Entinen valtionyhtiö Valmet on potkimassa 500 ihmistä pihalle, työttömyys on lisääntymässä jne. Enkä ole kuullut valitettavasti kenenkään, ministeri Backmanin tai muidenkaan, esittävän mitään kompensaatiotoimia Tampereen seudulle päin, niin kuin eräille muille seuduille tänä päivänä suunnataan.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Itse asiassa ei tässä mitään siirretä pois Tampereelta, vaan Tampereelta vain osittain toiminnat lakkaavat. Pääpaikka tulee olemaan Heinola, mutta opetusta järjestetään sekä Heinolassa että Tampereella. Perustelu on aika hyvä, jonka hallitus sanoo tässä esityksessään, että Heinolan kurssikeskuksen toiminta ja talous on parempi tehokkaamman koulutuskysynnän perusteella. Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen toiminnasta aiheutuva koulutustilojen käyttöaste on 30 prosenttia ja majoitustilojen noin 6 prosenttia, kun vastaavien koulutus- ja majoitustilojen käyttöaste Heinolassa on ollut yli 60 prosenttia. Koulutuskysyntä on siis paljon suurempi Heinolassa.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tähän on matkan varrella kiinnitetty huomiota eri yhteyksissä, ja se, mitä ed. Ihamäki äsken sanoi, on tietysti tavallaan totta. Kuitenkin se, että pirkanmaalaiset edustajat kiinnittävät näihin asioihin merkittävästi huomiota, on sillä tavalla paikallaan, että niin kuin ed. Viitanen sanoi, Pirkanmaa ja Häme ovat niitä valkoisia alueita Suomessa, ainoat kaksi todella valkoista aluetta, joihin EU:n tai kansallisia tukia ei kohdistu.

Koulutuskeskus on Tampereelle perustettu, ja Tampereen kaupunki on sen maksanut, ja valtio maksaa sen vasta jälkikäteen.

Alkuun näytti siltä, että toiminta Tampereella kokonaan loppuu, mutta yt-neuvotteluissa on päädytty siihen tulokseen, että koulutus jatkuu sekä Heinolassa että Tampereella, vaikka pääpaikka siirtyykin Heinolaan. Minusta tämä ratkaisu on kuitenkin kompromissi sekä Heinolan että Tampereen että henkilöstön kannalta. Toivottavasti tätä kompromissia ei tulla tulevissa käsittelyissä valiokunnassakaan huonontamaan. Totta kai toivon Pirkanmaan kannalta, että mieluumminkin parannetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

9) Lakialoite laeiksi työsopimuslain ja työeläkelain 4 f §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 78/1997 vp (Pirkko Peltomo /sd ym.)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Peltomo: Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelussa on lakialoitteeni laiksi työsopimuslain ja työeläkelain 4 f §:n muuttamista. Sen johdosta muutama asia.

Ikääntyneiden työntekijöiden työttömyys on työministeriön mukaan yleisen työllisyystilanteen paranemisesta huolimatta viime vuosina pahentunut ja yli 50-vuotiaiden työttömyystilanne on edelleen vaikeutumassa. Hyvä talous- ja työllisyyskehitys aiheuttaa nuorten työnhakijoiden kasvavaa kysyntää. Yli 50-vuotiailla on ikänsä ja vaatimattoman peruskoulutuksensa vuoksi nuorempia heikompi motivaatio koulutukseen osallistumiseen eikä tukityöllistäminenkään johda pysyviin työsuhteisiin. Työssä olevat puolestaan kokevat, että työn vaativuus, stressi ja kiire ovat vastaavasti lisääntyneet. Koveneva työelämä johtaa työkyvyn alenemiseen, ja siitä seuraa tulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkemenojen nopea kasvu.

Suurten ikäluokkien työkyvyn aleneminen saattaa eräiden arvioiden mukaan maksaa yhteiskunnalle jopa yli 150 miljardia markkaa. Kun työntekijälle annetaan oma-aloitteisesti mahdollisuus helpottaa työtaakkaansa, työkyvyttömyyden aiheuttamat eläkkeellejäännit vähenisivät.

Osa-aikatyön ja osa-aikaeläkkeen yhdistelmä yli 55-vuotiaille olisi yksi keino, jolla vanhenevien työhön osallistumista tuettaisiin. Aktiivisten toimenpiteiden ohella on käytettävä nykyistä tehokkaammin joustavan työaikapolitiikan mahdollisuuksia.

Jos työelämään ei saada tällaisia ihmisten tarpeista lähteviä positiivisia joustoja, ei pidä myöskään ihmetellä tulevaisuudessa kasvavia työkyvyttömyyslukuja. Monilla työpaikoilla on vakituisten työntekijöiden määrä yhä liian pieni. Työnsä säilyttäneet työntekijät on pistetty venymään kohtuuttomasti. Lama nosti monen selkään liian suuren taakan.

Lakialoitteeni vanhempien työntekijöiden oikeudesta osa-aikatyöhön on monestakin syystä perusteltu.

Ensinnäkin työajan lyhentäminen helpottaisi jaksamista ja mahdollistaisi siten työnteon jatkamisen lähemmäksi vanhuuseläkeikää kuin ehkä muutoin tapahtuisi. Siksi työntekijöiden oikeutta päästä osa-aikaeläkkeelle on parannettava tekemällä siitä ikääntyneiden subjektiivinen oikeus. Samassa yhteydessä osa-aikaeläkkeen ikärajaa olisi laskettava 58 vuodesta 55 vuoteen.

Tämä merkitsisi työn jakamista, sillä vanhimpien siirtyminen osa-aikatyöhön edellyttäisi uusien työntekijöiden palkkaamista esimerkiksi siten, että kaksi 55-vuotiasta osa-aikatyön turvin osa-aikaeläkkeelle ja yksi nuori työtön töihin. Järjestely voisi parhaimmillaan merkitä myös nuorten tuoreen tietotaidon ja vanhempien kokemuksen oivaa yhdistämistä, työssä tarvittavien tietojen ja taitojen siirtämistä nuoremmille.

Arvoisa puhemies! Toivon lakialoitteeni etenevän myönteiseen ratkaisuun eduskunnassa. Aloitteeni pohjalta voidaan viedä eteenpäin työn jakamista, joka auttaisi ikääntyvien jaksamista työssä ja loisi nuorille työtilaisuuksia.

Ed. Huotari: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Peltomon tekemä lakialoite on hyvä ja kannatettava. Osa-aikaeläkettä käytetään Suomessa huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi Ruotsissa, ja Ruotsissa kokoaikaeläkkeelle jäämisen ikäraja on korkeampi kuin Suomessa. Näillä asioilla on selvä syy-yhteys. Suomen suurin uhka eläkerahastojen riittävyydelle on mielestäni suurten ikäluokkien ennenaikainen eläköityminen. Meidän on siis tehtävä kaikki mahdollinen, että työssä olevat voisivat olla mahdollisimman pitkään työelämässä ja siten rahoittaa myös omaa eläketurvaansa.

Tämän päivän työtahti on todella kiireinen ja stressaava. Jatkuvasti tulee työpaikoille uusia teknisiä laitteita ja ohjelmia, joita tulee nopeasti omaksua. Monesti työaika ei riitä tähän opetteluun. Samanaikaisesti monilla aloilla ollaan siirtymässä tulospalkkaukseen, jossa henkilökohtaiset ominaisuudet ja tehokkuus tulevat merkitsemään osan palkkaa. Monet ikääntyvät henkilöt ovat työpaikoilla minulle kertoneet toimivansa työssä jaksamisen äärirajoilla. Vähintään toinen päivä viikonlopusta menee pelkkään lepäämiseen ja työstä palautumiseen. Samalla työyhteisöjen keski-ikä nousee koko ajan.

Ed. Peltomon aloitteen mukainen osaeläkkeen ikärajan alentaminen toisi helpotusta sekä ikääntyvien työssä olevien että työttömänä olevien elämään. Kun työpaikoille otetaan uusia ihmisiä, ongelmana tänä päivänä on monta kertaa perehdyttäminen, varsinkin jos rekrytointi tapahtuu eläkkeelle jäämisen vuoksi.

Kun osa-aikaeläköityminen lisääntyisi, työpaikoille jäisi kokeneita, ammattinsa osaavia ihmisiä, joilla olisi mahdollisuus perehdyttää uusia, koulutuksen saaneita työntekijöitä. Silloin kokemus ja koulutus toisivat työpaikoille uutta dynamiikkaa. Samalla kertaa työntekijän jäljellä oleva työkyky tulisi hyödynnettyä eikä ennenai-

kaista kokoaikaeläkkeelle jäämistä tapahtuisi niin usein kuin nykyisin.

Arvoisa puhemies! Näen tämän lakialoitteen nimenomaan kansantalouden kannalta järkevänä ja työntekijöiden henkisen ja fyysisen jaksamisen kannalta erittäin tärkeänä, joten toivon, että se saa asiallisen jatkokäsittelyn.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Osa-aikaeläke systeeminä on siinä mielessä hyvä, että se toisi luonnollista kiertoa työpaikoilla, niin kuin edelliset puhujat ovat todistelleet tämän aloitteen hyvistä puolista. Tänä päivänä on hyvin nähtävissä se asetelma, että maailma on muuttunut siinä mielessä, että vaikka kasvu on suhteellisen kovaa, samat mekaniikat eivät enää purekaan työllisyyteen eikä työttömyys alene siten kuin aikaisempina vuosina. Tämä tarkoittaa sitä, että nyt alkaa näkyä vahvasti automaation taso eli tuotantoa voi olla, vaikka ihmistyövoimaa ei tarvitakaan enää niin paljon. Eli on astuttu uuteen aikaan aika nopeassa aikataulussa ja sen takia vaaditaan uusia menetelmiä työn jakamiseksi.

Tässä ed. Peltomon aloitteessa on yksi tapa, jossa ideana on pelkästään se, että käytetään vanhaa systeemiä hyväksi mutta pudotetaan ikärajaa ja annetaan ihmiselle subjektiivinen oikeus eikä niin kuin vanhassa systeemissä, että siitä on pitänyt sopia työnantajan kanssa, ja monessa tapauksessa se on ollut vähän vaikeampaa. Eli tässä astuttaisiin vähän pitemmälle niin, että on kuunneltava enemmän työntekijää itseään, joka voi määritellä, jaksaako vaiko ei ja onko halukas siirtymään ja antamaan sijaa nuoremmalle tai vaikkapa samanikäiselle työttömälle ihmiselle.

Ongelmahan koko tässä työttömyyden kurimuksessa on se, että ne, jotka todellisuudessa syrjäytyvät, ovat sellaiset nuoret ihmiset, jotka eivät pääse työhön kiinni ollenkaan, tai ne, jotka pääsevät mutta ovat vain lyhyitä pätkiä eivätkä tavallaan pääse rakentamaan elämäänsä työn varaan.

He eivät ole syrjäytyneitä, jotka ovat jo pitkään olleet töissä. He ovat jo saaneet maistaa sitä ihanuutta ja tämän päivän työelämässä tiukkaakin leipää nauttia kaikkine vaatimuksineen ja ovat monessa tapauksessa hyvin väsyneitä niiden vaatimusten edessä. Sen takia työn jakaminen tällä tavalla olisi oikein hyvä malli.

Odotan, vaikka aloitteessa ei kovin paljon nimiä olekaan, että tämä voitaisiin työasiainvaliokunnassa ottaa käsittelyyn. Meillähän on hyviä esimerkkejä laeista, jotka on otettu käsittelyyn, vaikka ei ole ollutkaan sataa nimeä, ja ne ovat saaneet arvoisensa käsittelyn, joidenkin ihmisten mielestä. Tämä on minusta sen arvoinen, että tässä pitäisi olla ministerienkin nimiä takana, mutta tässä ei näy olevan.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Homolaki oli yksi sellainen, joka sai "arvoisensa" käsittelyn ja kulki kaikki vaiheet täällä läpi, vaikka nimiä oli vain 49. Kaikki on niin suhteellista.

Täytyy todeta, että kyllä vasemmistoliitonkin näkemykset ovat muuttuneet. Aikaisemmin oltiin eläkeiän alentamisessa ehdottomia, ja nyt ed. Huotari totesi, että pitää kaikin voimin ponnistella sen hyväksi, että kaikki joutuisivat olemaan työssä. Ei hän vuosia maininnut, mutta kai hän 70:tä ajatteli varmaan varsinaiseksi työiäksi.

Ed. Peltomo on 55:n paikkeilla pyörinyt lakialoitteissaan, ja on minunkin nimeni varmaan joskus ollut jossakin, jossa hän ehdotti 55 vuoden eläkeikärajaa tietyillä perusteilla. Tässähän nyt otetaan hieman taaksepäin aivan viisaasti. Tässä puolitetaan tietyllä tavalla tämä vaatimus. Ja niin kuin täällä on todettu, tämä on tietysti osin työn jakamista, osin eläköitymistä.

Tämä ei tietysti mene täällä samalla tavalla kuin homolaki, joka kiersi renkaan nopeassa tahdissa, mutta se on kuitenkin erilaisten vaihtoehtojen tuomista, ja siinä mielessä ed. Peltomon yritys täytyy vaikka tällaisella huonollakin puheenvuorolla palkita. Tällaisia erilaisia näkemyksiä aina tarvitaan keskustelun pohjaksi.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi halusi ymmärtää täysin väärin puheenvuoroni. En ollut yleistä eläkeikää missään tapauksessa korottamassa, mutta en myöskään alentamassa, koska ymmärrän, että ikäluokkani ja sitä nuoremmat ihmiset joutuvat tulevaisuudessa maksamaan myös eläkejärjestelmästä, koska meillä on osittain rahastoiva järjestelmä. Kun suuret ikäluokat ovat vuoteen 2030 mennessä jääneet eläkkeelle, meillä ei, ikävä kyllä, ole riittävästi eläkkeen maksajia, että pystyisimme hyvätuloistenkin suurten ikäluokkien ihmisten eläkkeet maksamaan. Sen takia täytyy olla realisti, ja osa-aikaeläke olisi sopiva välimuoto niine perusteluineen kuin äsken esitin.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Olen edelleenkin sitä mieltä, että henkilöillä pitäisi olla mahdollisuus päästä eläkkeelle 55 vuoden iässä, jos he itse sitä haluavat. Mielestäni osaeläkekin on tietenkin parempi ratkaisu kuin se, että ihmi-

nen joutuu esimerkiksi osittain työkykynsä menettäneenä työskentelemään 65 vuoden ikään asti. Siinä mielessä 55-vuotiaiden osaeläkeratkaisukin on parempi kuin ei mitään. Näin ollen olen myös tukemassa aloitetta. Mutta mielestäni tämä ei kyllä korvaa sitä, että työntekijöille annettaisiin mahdollisuus päästä 55-vuotiaina joustavasti eläkkeelle, jos he itse sitä haluavat.

Täällä on perusteltu sitä, että ei voida alempaa eläkeikää ajatella, vaan päinvastoin ihmisten pitäisi pystyä työskentelemään entistä kauemmin. Se on hyvin kauniisti ajateltu kyllä, mutta tosiasia on se, että ihmiset kuluvat tänä päivänä entistä aikaisemmin loppuun. Työkyvyttömyyseläkkeelle pääsyä on kiristetty. Toisekseen tulevan ajan leikkaukset, jotka tämä eduskunta on tehnyt, merkitsevät sitä, että työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien ihmisten eläkkeiden taso on tämän vuoden ensimmäisenä vuosineljänneksellä pudonnut jopa useilla sadoilla markoilla kuukautta kohti.

Mielestäni eläkepommilla pelottelu perustuu vain siihen, että voitaisiin mahdollisesti tehdä tarvittaessa uusiakin leikkauksia, jotta tulevat Emu-kriteerit pysytään täyttämään. Mielestäni ei ole mitään syytä lähteä siitä, että eläkkeitä ei tulevaisuudessa pystytä maksamaan. Kyllä ne pystytään varmasti maksamaan ottaen huomioon vielä se, että eläkkeitä ja tulevan ajan oikeutta on rajusti leikattu.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! On hyvä, että hallitusvastuu saa myös vasemmistopuolueissa kannanottoja muuttumaan. Viime eduskuntakaudella ja vähän aikaisemminkin, kun yritimme puhua osa-aikaeläkkeen puolesta, niin kovin nihkeästi siihen suhtauduttiin ja sitä ei saatu valiokunnan kannanottoon sillä tavalla, että sitä olisi selvästi enemmän suosittu. No hyvä, että nytkin.

Lakialoite sisältää ainakin rivien väliin kirjoitetun ajatuksen, että eläkeikää alentamalla hoidetaan työttömyyttä. Sanoisin, vaikka oppositiossa olen, että kyllä tällaisissa hankkeissa täytyy olla kovin varovainen eikä pitäisi populismia hirmuisen paljon levittää. Tiedämme, että eläkkeet on joka tapauksessa maksettava.

Muistatteko, kun niin sanottua eläkepommilakipakettia täällä käsiteltiin? Todettiin, että kun silloiset säästöt on tehty, niin jotta ei tarvitsisi enää mennä suuriin eläkeleikkauksiin, optimistienkin mukaan se edellyttäisi, että eläkeikä nousisi 58 vuodesta yli 60 vuoden jne. Ei varmasti tällä tavalla osa-aikaeläkkeen suosion lisäämi-nen, jos se toteutetaan, ole omiaan toimimaan siihen suuntaan, että keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nousisi, niin kuin olisi pakko tapahtua, että eläkepommia ei uudelleen syntyisi.

Toinen edellytys oli, että meillä jatkuisi talouskasvu loputtomasti tätä 3 prosentin tahtia vähintään. Kun vähän taaksepäin katsoo, niin ei se kovin lupaavalta ole näyttänyt.

Kuitenkin osa-aikaeläkettä pitäisi edelleen suosia niin, että sen reaalinen asema paranisi. Ehkä jos todetaan realismi, niin jos työmarkkinoilla vastuullisesti toimitaan ja eläkepommin mahdollinen uudelleen syntyminen tiedetään, niin vähän näyttää pahalta. Esimerkiksi työnantajapuoli tai muutkaan järkevät eivät olisi suostumassa siihen, että eläkeikä laskettaisiin näin alas.

Mielestäni tärkeintä olisi, että muiden varhaiseläkkeiden ja osa-aikaeläkkeen ikärajoissa olisi selvä ero. Muut varhaiseläkkeethän ovat työttömyyseläke ja yksilöllinen varhaiseläke. Nyt, kun ne ovat samassa, meillä edelleen on hirmuinen eläkkeelle hakeutuneisuus ja ruuhka eläkehakemuksissa.

Osa-aikaeläkehän tarkoittaisi sitä, että suunniteltu eläkkeelle siirtyminen tapahtuisi ihmisen omien korvien välissä, oman työkyvyn tuntemisen perusteella eikä siihen tarvittaisi lääkäriä asiantuntijaksi kirjoittamaan lausuntoa lausunnon jälkeen ja ottamaan taas uusia näkökohtia esille, ja sitten ulkopuoliset lautakunnat ja tuomarit arvioivat, riittävätkö perusteet, ja siitä tulee loputon kierre. Kriteereitä yritetään aina tehdä lisää ja lisää, että saavutettaisiin jokin taso. Arvioijana on ulkopuolinen, ja ollaan sitten hankalassa kierteessä, joka pyörittää äärettömän isoa byrokratiaa ja joka ei kuitenkaan tapahdu oikeudenmukaisena.

Olisi hyvä, jos osa-aikaeläkkeen ikäraja olisi pari vuotta alempi kuin nämä kaksi muuta. Silloin se toimisi niin kuin sen pitäisi. Ei se suinkaan estäisi, jos ihmisellä työkyky alenee, siirtymistä työkyvyttömyyseläkkeelle ja sitä kautta työelämästä pois, sen toki pitäisi olla.

Kun meillä on ollut työttömyyseläke ja sitä pidettiin eduskunnalta hyvänä saavutuksena, kun työttömyyseläkeputkea pidettiin yllä, niin nyt mielelläni viittaan Palkkatyöläinen-lehdessä Maj-Len Remahlin kannanottoihin tästä. Hän piti työttömyysputken olemassaoloa erittäin pahana, ja tämä ei ollut kovin hyvä kiitos sille suurelle "saavutukselle", jota tässä salissa kilvan kiitettiin, että työttömyysputkea pidetään yllä. Maj-Len Remahlin mukaan se tarkoitti sitä, että

hänen edustamallaan alalla työttömyys on vain 10 prosenttia mutta työttömyyseläkeputkessa ihmisiä on niin paljon, että vaikka työttömyystilanne on näin suuri, ei saada väkeä työhön. Ei ole halukkaita työntekijöitä, vaikka ala nyt työllistäisi. Nämä järjestelmät ovat ylläpitämässä sellaista yhteiskunnallista kehitystä, jossa työkykyisiä ihmisiä on sidottuina työelämän ulkopuolelle, eikä se ole millään tavalla oikeudenmukainen järjestelmä.

Samaten tässä yhteydessä on muistettava se, että eläkejärjestelmät eivät saisi olla firmojen saneerausvälineitä niin, että firmat pystyvät omaa kulurakennettaan muuttamaan siirtämällä toisten kustannuksella eläkkeelle. Se on ollut eläkepolitiikassamme virheellinen linja. Tätäkin on puolusteltu ja ajettu nimenomaan ammattijärjestöasiana ja saavutettuna etuna, joka on kuitenkin tullut koko eläkejärjestelmän kustannettavaksi eikä siinä mielessä ole toiminut oikeudenmukaisesti.

Kaiken kaikkiaan on syytä antaa tukea ajatukselle, että osa-aikaeläke olisi ensimmäinen eläkkeelle siirtymisen vaihtoehto. Se on oma ratkaisu. Siinä ihminen itse arvioi työkykynsä, hän arvioi jaksamisensa eteenpäin, ja kun itse tekee ratkaisun, on siihen myös motivoitunut paljon paremmin. Toki se tarkoittaa sitä, että työmarkkinoilta täytyisi löytyä työpaikkoja, mutta kun osa-aikatyölle on enemmän kysyntää, on siihen tarjontaakin tulossa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppainen totesi, että on ikään kuin sisäänkirjoitettu ajatus, että eläkeikää alentamalla ja työaikaa jakamalla voidaan työttömyyttä pienentää. Sehän on tosiasia, niinhän sen pitääkin olla. Jos ed. Kemppainen on oikein lukenut, sitähän tämä juuri tarkoittaa. Sellaisia temppuja joudumme tekemään jatkossakin.

Ed. Kemppaisen puhe on jotenkin ristiriitainen siinä mielessä, että hän puhuu ikään kuin nyt jo olisi työttömyys voitettu. Meillä on sentään 400 000 ihmistä, tai mitä eri tilastojen mukaan onkin, työttöminä. Silloin tarvitsemme kaikkia konsteja, myös tämän tyyppistä työn jakamista.

Mitä tulee taas työttömyyseläkkeeseen, käsitykseni mukaan siinä vielä on pakin mahdollisuus. Jos sattuu niinpäin, että ollaan putkessa, sehän tarkoittaa, että ollaan työmarkkinoiden käytettävissä kuitenkin. Siitä ei pääse mihinkään, että jos osoitetaan työtä, sieltähän vain lähdetään töihin ja sillä sipuli. Tässä on jotenkin harhaluulo tai väärinkäsitys koko asian suhteen.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaiselle haluan todeta, kuten jo ed. Lahtelakin totesi, että on tarkoitus jakaa työtä osaeläkkeen muodossa. On ajateltu niin, että kun ihminen jää osaeläkkeelle, tulisi jollekulle mahdollisuus päästä edes puolipäivätyöhön. Tämä on aivan selvä tarkoitus ja mielestäni kannatettava ajatus.

Nyt näyttääkin olevan niin, että ed. Kemppainen on ruvennutkin kannattamaan eläkeleikkauksia. Hänen puheenvuoronsa oli selvästi sen suuntainen, että hän kannatti niitä ja piti niitä jopa alimitoitettuina, kun tarkkaan kuuntelin hänen puheenvuoroaan.

Samoin nähtiin väärin työttömyyseläkeputki. Niin kauan kuin työtön työnhakija on työttömyyseläkeputkessa niin, että hän ei ole työttömyyseläkkeellä, silloin kun hänelle tehdään työtarjous, hän menettää työttömyysturvansa, jos hän ei ota työtä vastaan. Näin ollen se ei ole mitenkään lukkoon lyöty asia. Minusta on tietenkin luonnollista, että työvoimaviranomaiset tarjoavat työtä ensin nuoremmille työnhakijoille ja sen jälkeen, jos heitä ei ole, vasta tulevat vanhemmat, koska nuoremmillahan ei ole mitään mahdollisuutta päästä työttömyyseläkeputkeen vaan heidän pitää saada työtä. Näin ollen järjestelmä on mielestäni aivan oikein ja näin tuleekin olla, että ikääntyneille ihmisille, jotka ovat olleet kauan työelämässä, tarjotaan mahdollisuus päästä kunniallisesti eläkkeelle ja saada jonkinmoinen toimeentulo vielä vanhoilla päivilläänkin.

Lisäksi, kun yritykset saneeraavat, ne saneeraavat ihmisiä ulos siitä huolimatta, oli lakeja olemassa tai ei. Tästä on aivan riittävästi esimerkkejä, ja Valmet uhkaa saneerata nyt muun muassa useita satoja ihmisiä välittämättä siitä, ovat lait voimassa tai eivät.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä yritin sanoa, että jos eläkeikä ei keskimäärin nouse, syntyy eläkepommi uudelleen. Se tulee leikkaamaan eläkkeitä itsestään. En minä kannata eläkkeiden leikkaamista. Minä haluaisin, että ne turvataan. Varsinkin vielä, jos tehdään Emu-puskuri työeläkerahastoista, tulee entistä suurempi tarve tai paine siihen, että eläkkeitä leikataan. En minä ole sitä kannattanut. Sen sijaan kannatan aitoa työn jakamista, mutta on rehellisesti todettava, että jos keski-

määräinen eläkkeelle siirtymisen ikä ei nouse, silloin nämä tavoitteet eivät toteudu.

Saneerauksista puheen ollen nimenomaan niitä eläkejärjestelmiä, joita on suurina saavutuksina ajettu, on käytetty niiden rahoituksen epäonnistuneisuuden takia hyväkuntoisten ihmisten eläkkeelle siirtämisen ja saneerauksen välineinä. Niin oli aikoinaan alennettu työttömyyseläkeikä, niin oli aikoinaan yksilöllinen varhaiseläke, mutta onneksi tämä ei olisi suoraan sellainen, koska ihminen jäisi työelämään. Minusta senkin takia tätä pitäisi suosia eikä muita eläkejärjestelmiä.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Työeläkelain muuttaminen, jota lakialoite koskee, merkitsisi osa-aikaeläkkeiden käytön lisääntymistä. Mielestäni tässä on tietty, ihan tarkkaan pohdittava ja harkittava näkökulma, ja liittäisinkin tähän lisäksi vielä sen ajatuksen, että kaiken kaikkiaan vanhempien työntekijöiden osalta meidän pitäisi keskustella sellaisista joustavista järjestelyistä, joilla mahdollistetaan myös ikääntyvien työntekijöiden työelämään osallistuminen. Samalla haluan korostaa, että eläköityminen ei voi olla yhteiskunnallinen kehityslinja. Me emme missään nimessä saa kadottaa sitä vastuuta, joka kuuluu työelämän pelisääntöjen uudistamiseen sillä tavalla, että mahdollisimman moni ihminen pääsee mukaan työelämään ja mahdollisimman moni ihminen jaksaa työelämässä varsinaiseen eläkeikään asti.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan ottaa tähän liittyen ehkä vähän uudenlaisen näkökulman, että minusta tähän pelisääntöjen uudistamiseen liittyy muun muassa sellainen näköala, että vanhempanakin voisi siirtyä ei vain työelämästä työttömyyteen vaan toisen palveluksesta olevasta työntekijästä ammatinharjoittajaksi. Otan ihan käytännön esimerkkinä metsurit, joita tällä hetkellä on suuryritysten palkkalistoilta siirtynyt työttömyyteen aikamoinen määrä. Nykyiset käytännöt eivät mahdollista sitä, että he siirtyisivät ammatinharjoittajiksi. Tiedän sen, että näitä henkilöitä, jotka haluaisivat tällaisenkin muutoksen, on aika paljon. Siinä mielessä toivon, että samanaikaisesti käsitellään myös niitä yhteiskunnallisia pelisääntöjä, jotka auttavat ikääntyneetkin ihmiset pysymään aidosti työelämässä.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karjula puuttui metsurikysymykseen. Tästähän on kokemuksia Suomessa. Suuryritykset ovat painamassa metsuria itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi, yrittäjäksi. Siitä on huonoja kokemuksia. Metsurit ovat saaneet ryhtyessään ammatinharjoittajiksi starttirahan. Firma siinä tilanteessa, koska sillä ei ole paljon suojaa, polkee hinnat niin mataliksi, että sen aikaa, kun se saa starttirahaa, se vielä jollakin tavalla pärjää. Mutta auta armias, kun homma on mennyt ohi, kaveri toteaa, että ei tätä voi tehdäkään. Jollakin tavalla se ajattelumalli, jota ed. Karjula esitti, johtaisi aika mielivaltaiseen tilanteeseen. Tietysti yrittämisen vapautta voidaan siinä ihannoida, mutta aika kurjassa asemassa yksittäisiin isoihin firmoihin nähden yrittäjämetsuri ainakin tänä päivänä on.

Ed. Peltomo: Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani on todellakin kaksi tärkeää kohtaa eli ensinnäkin juuri se, että ikääntyvä ihminen voisi oma-aloitteisesti siirtyä osa-aikaeläkkeelle jo 55-vuotiaana, ja toisaalta työn jakamisen aate. Kun siirrytään osa-aikaeläkkeelle, silloin on pakko kahden osa-aikaeläkkeellä olevan tilalle palkata työntekijä.

Mutta miksi tänä päivänä käytetään osa-aikaeläkettä hyvin vähän? Arviolta vajaat 3 000 on osa-aikaeläkkeellä. Se johtuu pitkälti siitä, että työnantajat eivät ole järjestäneet osa-aikatyötä osa-aikaeläkkeelle haluaville työntekijöille. Siksi aloitteessani lähden siitä, että tämä olisi 55-vuotiaalle työntekijälle subjektiivinen oikeus. Kun me tänä päivänä tiedämme, että uusista työsuhteista lähes 80 prosenttia on erilaisia määräaikaisia työsuhteita, ei luulisi olevan kovin vaikea järjestää yrityksissä ja firmoissa osa-aikatyötä. Jos ajatellaan kustannuksia, kuten puheenvuorossani aikaisemmin sanoin, kokonaistaloudellisesti ajatellen on järkevämpää, että henkilöt olisivat osa-aikaeläkkeellä ja siten mahdollisesti keräisivät voimia, jotta jaksaisivat olla työssä vanhuuseläkeikään saakka. Samalla pystyisimme myös helpottamaan muiden työttömien tilannetta.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Työelämää tulisikin muuttaa sellaiseksi, että siellä pystyisi olemaan pitempään töissä. Mutta tänä päivänä pätkätyömaailma ja muutenkin kiristynyt työtahti vetävät mehut ihmisistä alta aikayksikön. Se on iso ongelma.

Ed. Kuoppa sanoi, että eläkepommia ei ole vaan se on jotakin propagandaa. Mielestäni suurten ikäluokkien väite siitä, että eläkepommia ei ole, jos nykytahti jatkuu, on propagandaa, sillä silloin ei myönnetä sitä tilannetta, että suurten ikäluokkien jälkeen tulevat paljon pienemmät

ikäluokat ja joudutaan, kun on kysymyksessä osittain rahastoiva järjestelmä, nostamaan työeläkemaksuja suunnattomasti tai sanotaan nyt huomattavasti. Eri asia on, jos pystytään siihen, että pistetään koneet maksamaan eläkkeitä. Sen jälkeen meillä eläkepommia ei mahdollisesti olisi. Mutta kykenemmekö me Suomessa yksinään tekemään sellaista ratkaisua, onko siihen edes poliittisia valmiuksia, sitäkin vähän epäilen.

Ed. Kemppainen ihmetteli, onko vasemmistossa muuttunut kanta eläkeasioissa. Mielestäni tilanne oli aikaisemmin aivan toinen, kun näin kovaa työttömyyttä ei ollut, ei ollut myöskään sitä velkaa, joka edellisen hallituksen aikana tuli. Silloin olisi voitu tehdä toisenlaisia ratkaisuja, mutta nyt tilanne on aivan toisenlainen. Kun Ruotsissa tällä hetkellä on yli 50 000 ihmistä osaaikaeläkkeellä, tämä ero on huima, ja hyvät kokemukset Ruotsista kannattaisi ottaa opiksi.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Peltomon ja muiden lakialoite laeista työsopimuslain ja työeläkelain 4 f §:n muuttamisesta on aivan oikean suuntainen. Täällä on useassa puheenvuorossa korostettu ja perusteltu tätä lakia, muun muassa ed. Immonen aivan oikeansuuntaisesti. Tässä on kysymys nimittäin työn jakamisesta ja myöskin siitä, että tällä luodaan mahdollisuuksia nuorille, sikäli kuin ymmärsin ed. Immosen puheenvuoron oikein. — Anteeksi, ed. Kuoppa. He ovat niin saman näköisiä ja istuvat vierekkäin. Kävin tämän viestin jo ed. Kuopalle sanomassa.

Muutenkin, arvoisa puhemies, paikaltani totean, että tämä aloite on aika laaja kysymys, koska se liittyy hallitusmuotoon, Lex Knuuttilan nimellä kulkevaan oikeustyöhön, ja viime aikoina senkin osalta on esitetty eräitä kiinnostavia tulkintoja. Tämä ratkaisu, jos laki etenisi näin kuin aloite esittää, olisi varsin merkittävä, ja siinä myöskin kerättäisiin eläkkeitä, samalla kun valmistauduttaisiin eläkkeelle.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Ehkä ed. Huotarin puheenvuoron johdosta vielä. Kyllä Ruotsin hyvät kokemukset johtuvat siitä, että siellä ei ole ollut näitä eläkeputkia vaan siellä on ollut ensimmäinen vaihtoehto tämä osa-aikaeläke, joka on tehnyt luonnolliseksi sen, että on syntynyt näitä osa-aikamarkkinoita, kun se on ollut pääsääntö ja se on ollut ihmisten omassa valinnassa.

Mutta meillä on poliittisesti nimenomaan ajettu, että on päästävä eläkkeelle, työkykyistenkin on päästävä eläkkeelle, ja on yhtä aikaa annettu firmoille mahdollisuus saneerata eläkkeelle, parantaa taseitaan. Sen takia tämä, sanotaanko, suomalainen eläkehakuisuus ja melkein saavutettuna etuna tämmöiset eläkeiät ja muut ovat olleet erityisesti vasemmistopuolueille ja ay-liikkeellekin ihan viime aikoihin asti edunvalvontaasioita, joissa ei ole nähty tätä kokonaisuutta.

Sitten alkoi tämä eläkepommikehitys olla näkyvissä. Kyllä nämä asiat olivat jo ennen tätä suurtyöttömyyttä näkyvissä ja sama keskustelu käytiin, mutta oli hyvä, että edes se herätti. Mutta olen tyytyväinen, että ed. Huotari on lähes samaa mieltä siitä, että ei pidä antaa uutta eläkepommia syntyä, vaan pitää toimia niin, ettemme saneeraa emmekä pakota eläkkeelle emmekä suosi eläkkeelle siirtymistä niin paljon, että nämä eläkerahastot eivät riitä eläkkeisiin sillä tasolla, kuin on luvattu.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Täällä näyttää olevan hirvittävä pelko eläkepommista. On syytä muistuttaa, että yksityisellä sektorilla työeläketaso, korkein taso, on 60 prosenttia. Kun eläke rupeaa karttumaan vasta 23 ikävuoden jälkeen, pitää olla töissä 63 ikävuoteen asti yhtäjaksoisesti, jotta edes teoriassa olisi mahdollisuus saada 60 prosentin eläketaso.

Nyt tulevan ajan oikeutta on leikattu, jos jää alle 60-vuotiaana eläkkeelle. Jos jää 50-vuotiaana eläkkeelle, menettää 6,5 prosenttia jo eläketasostaan. Lisäksi myöskin taitettu eläkeindeksi on tehty yli 65-vuotiaille, kansaneläkkeen pohjaosa poistetaan kokonaan ja on monia muita ratkaisuja, joilla on heikennetty eläketurvaa. Työttömien eläketurvaa on heikennetty. Enää vain 80 prosenttia on työttömyyseläkelisä. Eli on tehty lukuisia ratkaisuja, joilla heikennetään tulevia eläkkeitä. Eläketurvakeskuksen mukaan tämän vuoden ensimmäisestä neljänneksestä verrattuna edellisen vuoden ensimmäiseen neljännekseen työkyvyttömyyseläkkeiden taso on pudonnut 200 markkaa kuukaudessa, ja se on vasta alkua, koska on vasta yksi neljännes mennyt. Eli työkyvyttömyyseläkkeiden taso tulee romahtamaan. Kun ihmisistä käytännössä voi enää pieni osa saavuttaa 60 prosentin eläketason, tämmöisellä eläkepommilla on turha pelotella, kun eläkerahastot kasvavat nykyisilläkin menoilla, vaikka nyt on paremmat edut vielä, 10—20 miljardia markkaan vuodessa. Rahapommi syntyy, ei eläkepommia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 94/1997 vp (Maria Kaisa Aula /kesk ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan, että matkailuohjelmapalveluyritykset tulisivat kehitysalueille tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain soveltamisalaan. Tällä hetkellä kehitysalueella toimivien yritysten tuet ovat monelta osin pienentyneet ja voidaan todeta, että huolestuttavallakin tavalla. Yritystoiminnan painopistekin siirtyy pois perinteisiltä kehitysalueilta. Kuitenkin matkailu on yksi niistä harvoista liiketoiminta-alueista, joilla on merkittäviä laajentumis- ja kehittymismahdollisuuksia. Kun lisäksi otetaan huomioon se, että nimenomaan ohjelmapalveluyritysten kehittyminen on täysin keskeistä koko matkailutoimialan kehittämiselle, näen tämän lakiesityksen erittäin perusteltuna.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Eduskunta keskusteli, muistelen, viime viikolla kehitysalueilla toimivien yritysten veropoiston jatkamisesta korotettuna. Siltä osin jos ajattelemme tämän aloitteen merkitystä, asianlaita on todella siten kuin ed. Karjula sanoi, että matkailun arvellaan olevan jopa nopeimmin kasvava toimiala Suomessa ja myöskin uusien työpaikkojen luomisen osalta erityisesti Väli-Suomessa mutta myös Pohjois-Suomessa, joten näin lähetteenomaisesti totean, että aloitteella voisi olla laajempiakin työllisyyspoliittisia merkityksiä. Luonnollisesti asia pitää tutkia ja sitten katsoa, miten lakeja säädetään.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kehitysalueilla ja maakunnissa on menetetty varsin paljon työpaikkoja viime vuosina. Tilalle on tarjottu monimuotoisempaa maaseutuyrittäjyyttä puheissa, mutta käytännön toimet tahtovat olla aina ongelmallisia. Yhtenä merkittävänä asiana on nähty todella matkailun kehittäminen. Puhutaan maaseutumatkailusta, luontomatkailusta, elämysmatkailusta tai vaikkapa kalastus- ja metsästysmatkailustakin.

Kaikkinensa ne tarvitsevat investointeja. Tarvitaan todella työvaltaista ohjelmapalvelutoimintaa ja myös laatua kaikessa toiminnassa. Siitä syystä olisi tärkeää, että nyt nähtäisiin todella pidemmälle, ja niin kuin tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan, toteutettaisiin nyt sellainen uudistus, jolla selkeästi vauhditettaisiin tarvittavia investointeja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 110/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 16/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioon jätetyn turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys 99/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 17/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 125/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain ja lääkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta sekä eläintautilain 11 §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys 124/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen